JOURNALISTI

5
2018

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti
94. vuosikerta 13.4.2018

Vanhana syntynyt

Robert Sundman ei tehnyt Ylioppilaslehdessä kepposia, vaan lehdelle uuden strategian.

8

MIA STENROOS VOITTI TYÖNANTAJANSA OIKEUDESSA S. 4 SJL KÄSITTELEE VUOSITTAIN 50 RIITA-ASIAA S. 5

tässä lehdessä

KANNEN KUVA: SAKARI PIIPPO

Jantso Jokelin rentoutuu soittamalla huuliharppua. 30

KUVA: LAURA VESA

Ilmastonmuutokseen suhtaudutaan yhä siten, että se sijoittuu uhkana jonnekin tulevaisuuteen. 14

Toimittajan pitäisi olla sellainen, jolle haastateltava haluaa vastata, kirjoittaa Marja Honkonen. 26

KUVA: KARL VILHJÁLMSSON

Annica Lindström stod åtalad efter att ha publicerad en länk till Long Play. 18

KUVA: LIISA HUIMA

Tiina Merikanto vääntää soteasiat ymmärrettäviksi jutuiksi. 25

Laki ajan tasalle

MARKKU LAPPALAINEN markku.lappalainen@journalistiliitto.fi

Kenenkään ei pidä joutua työnsä vuoksi ahdistelluksi ja uhatuksi. Tämä itsestäänselvyys pitää kirjata myös lakiin, jos todella on niin, että kiusaaja voi välttyä vastuulta.

Valtakunnansyyttäjä **Raija Toiviainen** linjasi maaliskuun alussa, että *Turun Sanomien* toimittajaan **Rebekka Härköseen** kohdistuneet uhkaukset ja kunnianloukkaukset eivät täytä erittäin tärkeän yleisen edun vaatimusta.

Härköstä oli ahdisteltu vihaviesteillä nimenomaan toimittajana, tarkoituksena vaikuttaa hänen työhönsä, mitä kautta asia on kaikkea muuta kuin yksityinen. Kysymyksessä on ilmeinen sananvapauden loukkaus, joka olisi pitänyt arvioida yleisen edun näkökulmasta.

Lakiin vedoten valtakunnansyyttäjä katsoi asian luonteeltaan yksityiseksi. Härkösen olisi itse pitänyt asianomistajana ryhtyä käymään oikeutta asiassa.

Edes hänen työnantajallaan ei tämän laintulkinnan mukaan ole mahdollisuutta ryhtyä oikeudellisiin toimiin, vaikka vihaviesteillä on epäilemättä pyritty vaikuttamaan *Turun Sanomien* toimituksellisiin ratkaisuihin: siihen, millaista tietoa lehti saa lukijoilleen välittää.

> ”Valeuutiset ja vihanlietsonta ovat sananvapauden väärinkäyttöä.

Jos sananvapautta rajoittamaan pyrkivää vihaviestintää ei saada kuriin nykylaeilla, pitää luoda sellaisia säädöksiä, jotka toimivat ilman sitä, että piinatut panevat oman persoonansa peliin. Tässä lainsäätäjän on aiheellista katsoa peiliin.

Maaliskuun lopulla Euroopan parlamentin kansalaisoikeuksien valiokunta käsitteli sitoutumattoman italialaisjäsenen **Barbara Spinellin** aloitetta tiedotusvälineisiin kohdistuvasta painostuksesta

Spinellin aloitteen taustalla ovat toimittajiin kohdistuneet väkivallanteot: lokakuussa 2017 Maltalla murhatun, Panaman tietovuotoja tutkineen journalistin tragedia sekä tämän vuoden helmikuussa Slovakiassa mafiaa tutkineen toimittajan ja tämän puolison murhat. Myös verkon vihaviestintä ja valeuutisten lisääntyminen ovat parlamentaarikkojen huolen takana.

Valiokunta päätyi esittämään, että jäsenmaihin olisi perustettava riippumattomia elimiä valvomaan toimittajien turvallisuutta. Sitäkin tärkeämpää on saattaa lainsäädäntö tasolle, joka torjuu sananvapauden uhat ja asettaa uhkaajat edesvastuuseen.

Olennaista toimittajien turvallisuuden takaamisessa on se, että samalla vahvistetaan kansalaisten oikeutta luotettavaan tietoon. Valeuutiset ja vihanlietsonta ovat sananvapauden väärinkäyttöä.

Journalisti vaalii laadukasta journalismia, sananvapautta ja alan parhaita perinteitä. Journalisti tarkastelee kriittisesti media-alaa ja sen ilmiöitä.

Konkretiaa mediapolitiikkaan

Liikenne- ja viestintäministeriössä valmisteilla oleva mediapoliittinen ohjelma sai hieman hahmoa, kun aiheeseen liittyvä selvitys valmistui maaliskuussa.

Kansalaisten oikeus monipuoliseen ja luotettavaan tietoon on hyvä lähtökohta mediapolitiikalle. Ilman konkreettisia tavoitteita ja toimenpiteitä oikeus ei kuitenkaan toteudu.

Mediapolitiikan pitää tukea kaikkia kansalaisia palvelevaa, monimuotoista tiedonvälitystä. Sen pitää ottaa selvä kanta myös journalisteihin kohdistuvaan vihaan ja valeuutisiin.

Ilman yhteiskunnan tukia tavoite ei toteudu. Yksittäisten korjausliikkeiden sijaan olisi luotava järjestelmä, joka vahvistaa kansalaisten tiedonsaantia – ei niinkään yksittäisiä yrityksiä.

Mediapolitiikan pitää puolustaa sananvapautta: ehkäistä valeuutistoimintaa, vihapuhetta ja tiedotusvälineisiin kohdistuvaa asiatonta painostusta.

KASVO

MIA STENROOS, 49

- Työskenteli MTV:ssä web-koordinaattorina ja vuodesta 2003 lähtien online-tuottajana vuodet 1998 – 2012.
- MTV Sisällöt Oy irtisanoi hänen työsopimuksensa 5.11.2012 tuotannollistaloudellisilla syillä.
- Helsingin hovioikeus totesi tuomiossaan 21.9.2017 irtisanomisen perusteettomaksi ja tuomitsi MTV Sisällöt Oy:n maksamaan Stenroosille seitsemän kuukauden palkkaa vastaavan rahasumman ja oikeudenkäyntikulut korkoineen.

Oikeustaistelija

Mia Stenroos irtisanottiin viisi vuotta sitten. Viime syksynä hän sai viimein oikeutta, kun hovioikeus tuomitsi hänen entisen työnantajansa MTV:n vahingonkorvauksiin.

MANU MARTTINEN, TEKSTI ● KAI WIDELL, KUVA

Marraskuun 5. päivä 2012 **Mia Stenroosin** maailma romahti. Ei ehkä ihan täysin yllättäen, mutta pahemmin kuin hän oli kuvitellut. Hänet irtisanottiin Maikkarilta 14 vuoden työuran jälkeen.

Hän masentui, lamaantui ja linnoittautui kotiinsa pariksi kuukaudeksi. Ystävien tuella hän pääsi ajan myötä ylös pahimman murheen keskeltä.

Työnantaja perusteli potkuja töiden vähentymisellä, kun MTV Sisällöt Oy:ksi muuttunut yhtiö oli siirtynyt loppuvuonna 2012 käyttämään alihankinta- ja vuokratyövoimaa sisällöntuotannossa.

Stenroos ei uskonut työnantajan selitystä. Hän oli edellisen kesän aikana opastanut uuden työntekijän tekemään omia töitään. Hänen lähtönsä jälkeen uusi työntekijä sai pitää paikkansa.

Syksyllä, kun yt-neuvottelut alkoivat, Stenroos epäili, että työnantaja haluaa vaihtaa hänet pienempipalkkaiseen työntekijään rikkoen lojaliteettivelvoitettaan. Pääluottamusmiehen kannustamana hän päätti selvittää asian ja haastoi työnantajansa oikeuteen.

REILUT VIISI VUOTTA myöhemmin hän huokaisee. Hän lopulta sai mitä lähti hakemaankin: oikeutta ja oikeudenmukaisuutta. Hovioikeus katsoi viime syksynä antamassaan tuomiossa, että MTV oli irtisanonut hänet perusteetta ja tuomitsi yhtiön maksamaan hänelle seitsemän kuukauden palkkaa vastaavan summan.

Oikeuden saaminen on ottanut koville.

”Kokonaisuutena tämä oli pitkä ja henkisesti raskas prosessi. Enkä todellakaan osannut aavistaa, että se venyisi näin pitkäksi. Yksi ystävä kysyi, että lähtisitkö uudestaan. Sanoin, että kyllä lähtisin”, Stenroos sanoo.

Tuomiosta ja vahingonkorvauksista huolimatta Stenroos on surullinen. Potkut käytännössä katkaisivat hänen pitkään jatkuneen työuransa ja elämältä putosi pohja pois.

Hän sai pian irtisanomisen jälkeen kahden vuoden määräaikaisen verkkopäätoimittajan pestin, mutta sen jälkeen uutta työtä ei ole löytynyt lukuisista työhakemuksista huolimatta. Hän tietää, että työstä toiseen on helpompi vaihtaa kuin saada työttömänä töitä.

”Yksi ystävä kysyi, että lähtisitkö uudestaan. Sanoin, että kyllä lähtisin.

”En ajatellut vielä ruveta oloneuvokseksi, mutta edes haastatteluun en ole päässyt. Kuka muka palkkaisi työttömän viisikymppisen naisen”, Stenroos sanoo.

STENROOS EI OLE ainoa MTV:stä tai sen alihankkijayrityksestä potkut saanut. Viime viikolla uutisoitiin, että MTV:n entinen urheilutoimittaja **Panu Markkanen** voitti hovioikeudessa MTV:n samantapaisessa jutussa kuin Stenroos. Oikeusprosessissa on näiden lisäksi neljä tapausta.

”Siksihän minäkin tähän lähdin. Kyse on paljon suuremmasta asiasta kuin vain minun irtisanomisestani. Tämä alihankintakuvio on tässä se oleellinen asia.” ●

LISÄÄ AIHEESTA SEURAAVALLA SIVULLA.

Yt-neuvottelut aiheuttivat eniten riitoja 2017

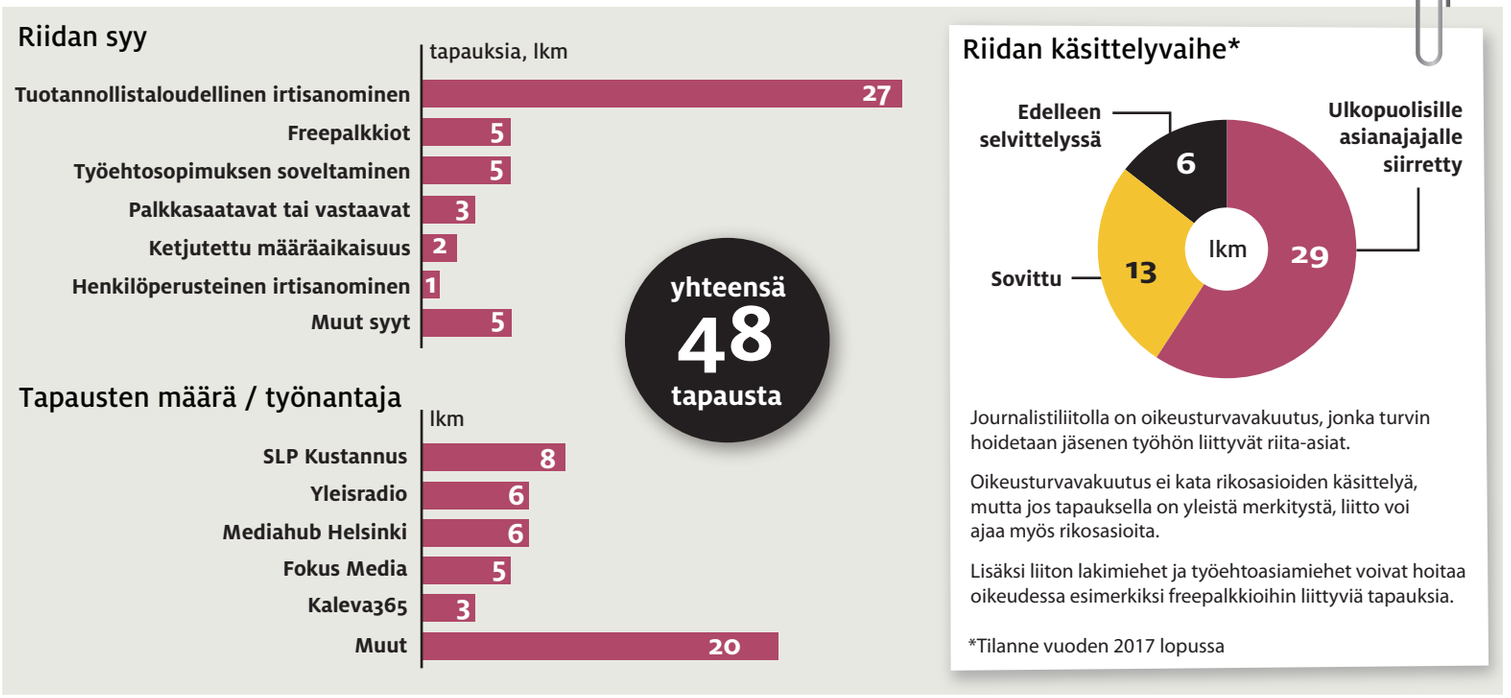

Lähde: SJL/edunvalvontayksikkö

Työriidoista yli puolet päätyy oikeuteen

MANU MARTTINEN, TEKSTI ● JOHANNA SARAJÅRVI, GRAFIIKKA

Yt-neuvottelut aiheuttavat valtaosan työntekijöiden ja työnantajan välisistä riidoista. Vuosittain Journalistiliitto ratkoo noin 50 riitatapausta.

Yt-neuvottelut aiheuttavat valtaosan työntekijän ja työnantajan välisistä oikeusriidoista, ilmenee Journalistiliiton edunvalvontayksikön tekemästä koosteesta. Koosteessa on käyty läpi kaikki Journalistiliiton jäsenen ja työn- tai toimeksiantajan väliset riitatapaukset, joita liitto on ollut selvittämässä viime vuoden aikana.

Viime vuonna Journalistiliitto käsitteli 48 erityyppistä riitaa, joista 29 päätyi oikeuteen ja 13 saatiin sovittua. Sovitut riidat olivat pääasiassa freelancereiden palkkioihin liittyviä tapauksia.

Oikeustapauksia käsittelivät ulkopuoliset asianajajat. Muut tapaukset käsiteltiin liiton laki- ja asiamiesten voimin. Tapauksista kuusi oli vuodenvaihteessa edelleen selvittelyssä.

Kaikista riidoista yli puolet on saanut alkunsa tuotannollistaloudellisista syistä käytyjen yt-neuvotteluiden seurauksena. Tyypillisessä oikeuteen edenneessä riidassa työntekijä on irtisanottu, jonka jälkeen yhtiön työvoiman tarve ei olekaan vähentynyt ja tilalle on palkattu tilapäistä työvoimaa.

”Tällaisissa tapauksissa kyse on työnantajan arviointivirheestä yt-neuvotteluiden aikana. Ei ehkä osata arvioida, että työvoiman tarve ei vähenekään ja irtisanotulle olisi ollut muuttuneessa tilanteessa käyttöä”, sanoo edunvalvontajohtaja **Petri Savolainen.**

Muut tyypilliset tapaukset liittyivät freelancepalkkioihin, työehtosopimuksen soveltamiseen, palkkasaataviin ja määräaikaisten työsuhteiden ketjuttamiseen.

YT-NEUVOTTELUIDEN TAKIA syntyneet riidat ovat muuttuneet viime vuosina. Vielä kymmenkunta vuotta sitten tyypillinen oikeuteen päätynyt riita-asia perusteltiin ikäsyrjinnällä. Osa mediataloista vähensi vain sellaisia työntekijöitä, jotka olivat lähellä eläkeikää tai 55 vuotta täyttäneitä.

”Työnantajat ovat oppineet kantapään kautta, että ei kannata irtisanoa vain eläkeikää lähestyviä”, Savolainen sanoo.

Nykyisin ongelmia on tullut työvoiman todellisen tarpeen arvioimisessa. Toimitusten resursseja on pienennetty viime vuosina voimakkaasti, mutta työn määrä ei ole välttämättä vähentynyt samassa suhteessa.

Työnantajat tekevät myös virheitä yt-prosessissa. Tällaisia ovat esimerkiksi etukäteen tehdyt irtisanomislistat.

Moni oikeusriita saa alkunsa siitä, että irtisanomisten jälkeen rekrytoidaan uutta työvoimaa kysymättä takaisinottovelvoitteen piirissä olevilta työntekijöiltä halukkuutta palata takaisin entiseen työhönsä.

Työnantaja on voinut myös teettää työtä näennäisalihankinnassa tai ”vaihtaa henkilöä” pienempipalkkaiseen työntekijään. Tällainen toiminta rikkoo työsopimuslaissa määriteltyä lojaliteettivelvoitetta.

”Työsuhteessa pitää olla lojaali kahdensuuntaisesti: työntekijä työnantajalle ja työnantaja työntekijälle”, Savolainen sanoo.

Eri mediataloista liiton käsittelyssä olleita riitoja oli viime vuonna eniten muun muassa *Kainuun Sanomia* julkaisevassa SLP Kustannuksessa (8), Ylessä ja MTV:n alihankintayhtiössä Mediahub Helsingissä (6). Näillä yhtiöillä riitoja aiheuttivat väenvähennykset.

Ylen riidoissa oli muitakin tekijöitä, kuten määräaikaisiin työsopimuksiin liittyvät ongelmat. Kolme riitaa liittyi Yleisradion *Uusi päivä* -tv-sarjaan.

SAVOLAINEN KANNUSTAA jäseniä olemaan liittoon yhteydessä, jos epäilee tulleensa irtisanotuksi lain vastaisesti. Prosessit voivat olla pitkiä, mutta vain siten voi saada itselleen oikeutta – ja korvauksia.

”Jos yt-neuvotteluiden jälkeen on edessä työttömyysjakso, niin silloin on korvaustenkin takia mielekästä selvittää menikö irtisanominen oikein.” ●

KOLUMNI

JANNE SAARIKIVI
janne.saarikivi@helsinki.fi
KIRJOITTAJA ON KIELITIETEEN TUTKIJA, JOKA ON TOIMINUT PROFESSORINA HELSINGIN YLIOPISTOSSA SEKÄ PARNASSON JA HELSINGIN SANOMIEN KOLUMNISTINA.

KUVA: KAI WIDELL

Separi, sanoi joulupukki

Helsingin Sanomat teki helmikuussa jutun hyväntekijä Brother Christmasina toimivasta **Ari Koposesta**. Jutun aineistona oli Koposen yksityisviestejä, joissa nimiteltiin ihmisiä separeiksi, neekereiksi ja huoriksi. Viestejä oli toimituksessa pidetty oleellisina, koska ne oli nostettu otsikkotasolle ja niistä oli koostettu jatkojuttu.

Hesari teki siis uutisen siitä, että julkisuuden henkilö käytti yksityisissä viesteissä rumia sanoja. Selvittelyn kohteena olleita talousepäselvyyksiä koskevaa sisältöä ei yksityisviesteissä ollut.

Kuinka yllättävää oikeastaan on, että joulupukkina esiintyvä henkilö ei yksityishenkilönä käyttäydykään kuin joulupukki?

YHTEISKUNTA JAKAUTUU julkiseen ja yksityiseen tilaan hyvästä syystä. Tiedämme, että kuninkaalliset, etniset vähemmistöt ja isovanhempamme punnertavat hekin pökäleitä viemäreihin, yhtyvät ruumiiden aukkoihin läskit höllyen ja makaavat kuolinvuoteella kuolaa suupielissä. Vaikenemme tästä silti hienotunteisesti, sillä on yleisesti tiedossa, että kukaan ei ole aamusta iltaan kaunis.

Tiedossa on sekin, että joulupukki on satua. Hyvää toisille voi tehdä vain se, joka joskus on myös paha, vihainen tai tuskainen. Siis ihminen.

Tämä armoton yhteiskuntamme torjuu ihmiset. Emme auta vähäosaisia verorahoin. Tarvitaan yksityistä rahaa. Mutta ihmiset eivät lahjoita noin vain Punaiselle Ristille. He tarvitsevat tarinoita. Ja tarinassa joulupukki onkin rasisti.

Onko todella? Vai onko kyseessä jälleen uusi tarina, jonka on tarkoitus järkyttää meitä kuin kuva prinssi **Charlesista** puhumassa tamponifantasioistaan ja samalla kerätä klikkauksia?

MEDIATALOUS HOUKUTTELEE meitä luomaan itsestämme tarinoita, raottamaan yksityisyyden verhoa. Samalla journalismilla on tarve kertoa, että brändi ei olekaan totta vaan että ihminen on kiiltokuvan sijaan lihaa ja verta.

Tämä ei kuitenkaan ole uutinen vaan itsestäänselvyys. Minunkin messengerissäni on viestejä, jotka oikealla tavalla kehystettynä saisivat minut vaikuttamaan rasistilta, naistenvihaajalta tai fasistilta. Siksi ne ovatkin yksityisviestejä. Samalla tavoin kuin ihmisellä on oikeus yksityisyyteen vessassa, on meillä oikeus myös yksityiseen painokelvottomaan viestintään. Tai pitäisi olla. Pelkään nimittäin, että olemme matkalla maailmaan, jossa mikä tahansa asia voidaan julkistaa, ja käyttäytymistä kontrolloi julkisen häpeän pelko.

Esimerkiksi poliitikkojen tulee esittää nuhteettomia jo siinä määrin, että voi kysyä, voiko normaali syntinen enää lainkaan toimia politiikassa. Mutta sinä päivänä, kun kaikki on julkista, eivät ihmiset enää voi auttaa edes itseään. Kokonaan julkinen on vain pohjoiskorealainen cheerleader: hymyilevä, oikeita arvoja julistava robotti, joka epäonnistumisen hetkellä tuhotaan julmasti.

Lopuksi teen paljastuksen, ja säästän tutkivien journalistien vaivoja. Asia on siten, että kirjoittaessani tätä tekstiä oli tiedoston työnimenä separi huora neekeri. Kysymys kuuluu, kuinka oleellinen tieto tämä on, jotta lukija voisi ymmärtää toimiani kolumnistina, professorina ja perheenisänä.

Väitän, että ei hirveän oleellinen.

Paljastuksia. Ikeasta Ylkkäriin hankitulla pöllöllä ei ole erityistä tarinaa, eikä päätoimittajan keltaisiin sukkiinkaan ole erityistä syytä. Mutta: ”Kahvia kuluu. Ja energiajuomaa, joka on oma syntinen asiani. Muut eivät sitä käytä”, Robert Sundman sanoo.

Aikuinen nuori

Päätoimittaja Robert Sundman, 23, haluaa pelastaa Ylioppilaslehden mutta on helpottunut, että tulevana Ylen politiikan toimittajana hänen ei tarvitse koko ajan miettiä, miten nuoria tavoitetaan.

NINA ERHO, TEKSTI ○ SAKARI PIIPPO, KUVAT

Pylly kanteen vai ei? Päätoimittaja **Robert Sundman** oli viime keväänä toimituksensa kanssa viimeistelemässä *Ylioppilaslehden* Suomi 100 -numeroa. Viime hetken pulma oli, miten sommitella kansiteksti siten, että kuvassa keikistelevän **Cheyenne Järvisen** pylly ei näyttäisi liian rivolta.

Sundman itse epäili koko pyllyä. Toimitus kannatti sitä.

Pylly meni kanteen.

Kertomus Suomi 100 -jutun tekemisestä on yksi hauskoista muistoista, joita kahden vuoden pestiään päättelevällä Sundmanilla on *Ylkkäristä*. Mainituiksi tulevat myös toimituksen ja avustajien yhteiset juhlat ja Edit-kisassa palkintoehdokkaina olleet jutut.

Vaikka Sundman sanoo joutuneensa välillä hillitsemään omaa, vahvaa näkemystään ja muistamaan tietoisesti kertoa sisäisistä visioistaan ääneen, parhaita muistoja yhdistää nimenomaan yhdessä tekeminen ja oleminen.

Nuoren esimiehen ihanne on ollut meidän, ei minun lehti ja lehdenteko tiimilajina, ei yksinäinen tähtitoimittajuus.

Itse asiassa hän olisi mielellään liittänyt tiimiinsä koko Suomen ylioppilaslehtikentän.

RESURSSIT YHDISTÄMÄLLÄ tekisi ylioppilaslehteä, joka kiinnostaisi muitakin kuin opiskelijoita, Sundman sanoi *Journalistin* nimityshaastattelussa.

Nyt hän luonnehtii valtakunnallisen ylioppilaslehden perustamista teoksi, joka kannattaisi tehdä, koska jos mitään ei tehdä, ihan realistinen kehitys on, että kaikki ylioppilaslehdet kuolevat. ”Koko tiimin” lisäksi Sundmanilla on tietenkin mielessään oma lehtensä, jonka olemassaoloa uhkaa se sama, mikä kaikkia organisaatiolehtiä.

Kun joskus 1970- ja 1980-luvuilla kaikilla organisaatioilla piti olla oma lehti, eihän nyt enää kaikilla pidä.

”Siksi se on joka vuosi uusi keskustelu, onko *Ylkkäriä* enää.”

Käytännössä Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan HYY:n lehtikeskustelua on käyty printti vai ei -akselilla. *Ylkkärin* tapauksessa kulu ei kuitenkaan ole niinkään paperi vaan tekijät, jotka ovat tessin mukaista palkkaa nauttivia ammattilaisia.

Sundmanista niin pitääkin olla, sekä arvojen vuoksi että palkkariitojen välttämisen takia, ja HYY:llä on kyllä siihen varaa. Kun puhe säästöistä ei silti ole loppunut, hän on tarjonnut vaihtoehtoa.

”Paras skenaario olisi valtakunnallistaa toimintaa niin, että lehden maksajina olisi yhä useampi ylioppilaskunta, jolloin hinta olisi pienempi per maksaja. Silloin lehdenteko voisi ehkä jatkua sittenkin, vaikka ylioppilaskuntien automaatiojäsenyys lakkaisi ja rahaa olisi vähemmän.”

Voin tehdä myös rehellisesti tylsiä työmarkkinajuttuja eläkeläisille, koska musta ne on hirveen kiinnostavia.

Siististi boheemi. Ylioppilaslehden kalusteet ovat pääosin edellisen toimituksen jäljiltä. ”Jotain mattoja ostettiin Ikeasta ja kasveja. Monet kasvit kuolivat aika nopeasti, heh.”

Päätoimittajan paikka. Robert Sundman muutti melkein heti päätoimittajan kopista deskiin, koska koppiin ei kuullut hauskoja juttuja. Jäljellä oli vain oven puoleinen paikka. Vieressä toimitussihteeri Veera Jussila.

VAIKKA VALTAKUNNALLINEN ylioppilaslehti ei ole uusi eikä Sundmanin idea, sen puute on hänen keskeinen kielteinen kokemuksensa kaudeltaan.

Sundman on hämmästynyt ja pettynyt siitä, että vaikka keskustelu ja toimenpiteet valtakunnallistamisesta ovat menneet hänen aikanaan tosi paljon eteenpäin, tosi paljon ei tarkoita sitä, että valtakunnallinen lehti olisi olemassa.

Yllätys hänelle on ollut myös se, miten vähän lehdessä ja sitä kustantavassa Ylioppilaslehden Kustannuksessa on tehty pitkän syklin suunnittelua.

Mutta ei hätää: Sundmanin kaudella sekä lehdelle että kustantajalle on tehty uusi, vahvempi strategia.

Siinä missä hänen edeltäjänsä ovat esittäneet, että valtakunnallinen ylioppilaslehti olisi kiva, ja seuraava päätoimittaja on aloittanut keskustelun alusta, uusissa strategioissa suunnitelma säästää valtakunnallisuuden, ei leikkaamisen kautta, pysyy henkilövaihdoksista riippumatta.

Tehtynä ovat myös käytännön suunnitelmat siitä, mitä valtakunnallinen lehti voisi maksaa, miten sivut tehtäisiin, miten se rakentuisi. Sundmanin aikana nykyistä *Ylkkäriä* on alettu postittaa jaettavaksi kampuksille Turkuun, Tampereelle ja Vaasaan.

”Meillä on täällä täysi valmius ja painokoneet alkavat laulaa heti, kun maakunnista sanotaan, että tulkaa.”

MAAKUNNISSA EI OLLA ideasta yhtä varauksettoman innostuneita – muutenhan yhteinen lehti olisi jo olemassa.

Yhdeksi syyksi Sundman näkee keskeneräiset hankkeet, kuten Tampereen teknillisen yliopiston, Tampereen yliopiston ja Tampereen ammattikorkeakoulun yhdistymiseen tähtäävän Tampere 3:n.

Yliopistoissa, joissa ylioppilaslehti on enää lähinnä verkossa tai kuopattu, ei välttämättä ymmärretä, mitä lisäarvoa u-käännöksestä koituisi.

Voimakkaimmin Sundman uskoo kyseessä olevan kustantajien eli ylioppilaskuntien vaikutusvallan – eli politiikan.

”Monissa paikoissa lehdet kirjoittavat tosi paljon ylioppilaskunnan asioista, ja päättäjät saattavat pelätä, että se vähenee radikaalisti ja tilalle tulee jotain, mikä ei koske ylioppilaskuntaa. Ja kyllä niin varmaan kävisikin, koska lehdessä pitäisi olla myös yhteistä sisältöä.”

Oman lehtensä tekemisen vapautta Sundman pitää suurena ja kytköstä ylioppilaskuntaan pienenä. Näin on huolimatta siitä, että hän tietää edeltäjiensä ajalta esimerkiksi sittemmin vihreiden kansanedustajaksi valitun **Ozan Yanarin** tapauksen. Kun kansijuttu hänestä julkaistiin, osa HYY:n edustajistosta piti sitä eduskuntavaalien alla poliittisena.

Vaikka Sundman on halunnut keskittyä pitkään aikakauslehtitavaraan, hän on myös hyvin kiinnostunut yhteiskunnallisista kysymyksistä ja sitä mieltä, että opiskelijoilla on oikeus tietää, mitä ylioppilaskunnan jäsenmaksuilla tehdään.

Siksi *Ylkkäri* on uutisoinut HYY:n sijoitusetiikan puutteista, edustajiston erimielisyyksistä, tyrmäystippatapauksista teologian opiskelijoiden sitseillä ja ylioppilaskunnan piirissä toimineen MIKS-yhdistyksen holokaustivitseistä.

Sundman kieltää tehneensä journalistisissa valinnoissaan kompromisseja tai ajatelleensa rahoituksen ja juttujen suhdetta – mutta taitaa siellä sananvapauden hampaankolossa jotain olla.

”Vaikka en sitä hyväksy, tästä perspektiivistä ymmärrän paremmin kuin rivitoimittajana, miksi niin kutsuttuun **Atte Jääskeläisen** dilemmaan voi päätyä. Kyllä mä itsekin haluaisin, että myös jatkossa ihmiset voisivat tehdä *Ylioppilaslehteä*, mikä tarkoittaa, että myös jatkossa pitää saada rahaa. Rahaan voi yhdistyä ajatus, mitkä jutut kirjoitetaan.”

SUNDMANIN PÄÄTOIMITTAJAKAUDELLA toimitus ei ole kakannut housuun

Loppusuoralla. Tuomas Järvenpää, Veera Jussila, Anni Pasanen ja Robert Sundman suunnittelevat viimeistä Ylioppilaslehteään ex-päätoimittaja Kekkosen katseen alla. ”Kuva oli jossain nurkassa, mutta nostin sen ’sille kuuluvalle paikalle’, heh.”

eikä lähettänyt dildoa kenellekään. Päätoimittaja sanoo olleensa aina henkisesti vähän viisikymppinen, ei-raflaava ja ihminen, jonka mielestä on ihan kiva, että elämä on tavallista ja rauhallista, jopa tylsää.

Vaikka tiimityössä on hyvä, että erilaiset maailmankuvat törmäävät, ja Sundmankin on tullut kannustetuksi raflaavampaan suuntaan, myös aikuisena syntyneillä on hänestä ehdottomasti annettavaa.

Henkistä viisikymppisyyttä hän tarjoaa vastaukseksi myös kysymykseen, miten parikymppistä kiinnostavat sellaiset keski-ikäisyydet kuin tiimityö ja strategia, mutta myöntää lopulta, että takana on runsaasti harjoituksia rahan ja resurssien ohjailusta.

Improbaturin päätoimittajana Sundman sai osallistua koko Suomen Lukiolaisten Liiton toimintaan, minkä lisäksi hän on ollut Kulttі ry:n, Suomen Partiolaisten ja Allianssin hallituksissa.

Niihin hän on mennyt, koska sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus ja nuorten oikeudet ovat hänelle tärkeitä, mutta asioiden suora poliittinen ajaminen journalistin työssä ja sen vuoksi vaikeaa.

NIIN, NUORTEN OIKEUDET ja henkinen viisikymppisyys. Vapaaidealistiradikaali *Ylkkäri* ja toive rauhallisesta elämästä.

Vaikka ristiriita hymyilyttää Sundmania itseäänkin, hän joutuu selvästi tekemään sen kanssa myös töitä. Vaikka häntä ”viran ja iän” puolesta huolettaa seuraavan työnantajansa Ylen ratkaisu siirtää nuorten Kioski pois Uutis- ja ajankohtaistoiminnan alta, hän toivoo tuleensa palkatuksi U&A:han osaamisensa, ei näkökulmansa takia.

Sundman tietää olevansa liian nuori ajattelemaan, että minä olen journalisti enkä sitten mitään tubeta vaan teen televisiota, radiota ja uutisia. Silti hän on helpottunut siitä, ettei hänen Ylen politiikan toimittajana tarvitse ihan koko ajan miettiä, miten nuoria tavoitetaan.

”Voin tehdä myös rehellisesti tylsiä työmarkkinajuttuja eläkeläisille, koska musta ne on hirveen kiinnostavia.”

Sundmanin edeltäjät luonnehtivat *Ylkkäriä* journalismin, talouden ja vastuun hyödylliseksi kouluksi, pysyväksi itsetunto- ja uskalluspistokseksi, tieksi *Hesariin*, *Kuukausiliitteeseen*, *Talouselämään*, Ylen *Jälkiviisaisiin*, aikakauslehtiin, vaativiin viestinnän tehtäviin, valinnanvaraan.

Myös Sundmanin tuulilasista näkyy hyvä työpaikka, mutta se on määräaikainen, eikä hän ole lähtökohtaisestikaan pitänyt *Ylkkäriä* minään itsestään selvänä tienä minnekään. Media-alalla tarjolla olevien työsuhteiden määrässä ja laadussa näkyy sama rakennemuutos, jonka vuoksi hänen on pitänyt yrittää rakentaa *Ylkkärille* pelastusrengas.

Pian valittavalle seuraajalleen Sundman antaa kaksi neuvoa: Älä mieti, mitä minä tai jotkut aiemmat ovat tehneet vaan tee ihmistesi kanssa sitä, mitä haluatte tehdä. Pysähdy välillä ajattelemaan ja nauttimaan – kaksi vuotta on ohi nopeasti.

”Seuraa rohkeasti omaa tähteäsi. Tee asioita, joita todella haluat tehdä. Jokainen valinta on tärkeä, koska se vie aina johonkin suuntaan”, sanovat Sundmanille hänen edeltäjänsä. ●

JUTTUA VARTEN ON HAASTATELTU SÄHKÖPOSTITSE YLIOPPILASLEHDEN ENTISIÄ PÄÄTOIMITTAJIA SASKA SAARIKOSKEA, JAN EROLAA, HEIKKI VALKAMAA, ANNA-LIINA KAUHASTA, VEERA LUOMA-AHOA, VAPPU KAARENOJAA JA ANTTI PIKKASTA.

TULEVAISUUTTA VAI EI?

Media	Ilmestyy	Tulevaisuus
Ylioppilaslehti, Helsingin yliopisto	Verkossa, printti kuusi kertaa vuodessa.	Edustajistossa käydään säännöllisesti keskustelua Ylioppilaslehden kuluista. Lisäksi käydään arvokeskustelua, ketkä lehteä tekevät.
Ylioppilaslehti Aino, Aalto-yliopisto	Verkossa, printti neljä kertaa vuodessa.	Tällä hetkellä vakaa, edustajisto ei keskustele lehden lakkauttamisesta.
Studentbladet	Verkossa, printti kerran vuodessa.	Kutistunut ruotsinkielisten opiskelijoiden valtakunnallisesta lehdestä pääkaupunkiseudun lehdeksi, mikä vähentänyt myös rahoitusta.
Turun ylioppilaslehti	Verkossa, printti kahdeksan kertaa vuodessa.	Edustajistossa eri näkemyksiä budjetista ja valtakunnallisuudesta. Ikuisuusaihe. Tulossa edustajiston päätöksellä selvitys parhaasta julkaisuformaatista.
Pointti, Porin Ylioppilaslehti	Verkossa, printti neljä kertaa vuodessa.	Riippuu koulutuksen jatkumisesta Porissa. Nyt näyttää valoisalta.
Aviisi, Tampereen ylioppilaslehti	Verkossa, printti yhdeksän kertaa vuodessa.	Ei ole päätetty, onko kolmen korkeakoulun yhdistyessä muodostuvalla uudella ylioppilaskunnalla media.
Jylkkäri, Jyväskylän ylioppilaslehti	Verkossa, printti kahdeksan kertaa vuodessa. Sisältöjä julkaistaan myös Keskisuomalaisessa.	Toistaiseksi epävirallista kyseenalaistamista edustajistoryhmissä.
Uljas, Itä-Suomen ylioppilaslehti	Verkossa, printti harvenemassa portaittain.	Paperilehti yritetty lakkauttaa ylioppilaskunnassa useasti.
Oulun ylioppilaslehti	Verkossa, printti kerran vuodessa. Sisältöjä julkaistaan myös Kalevan verkossa.	Lehteen kohdistettu leikkauksia. Edustajistovaalien aikaan ryhmillä eri näkemyksiä, yhdistävä toive lehden taloudellisesta itsenäisyydestä. Ikuisuuskeskustelu.
Lapin ylioppilaslehti	Verkossa, printti neljä kertaa vuodessa.	Paikallista lehteä tukeva edustajisto. Kyseenalaistusta edustajistovaalikampanjoiden aikaan.
Vaasan ylioppilaslehti	Ei vastannut Journalistin kyselyyn.	

Maakuntien yliopistoja viehättää paikallisuus

Valtakunnallinen ylioppilaslehti saattaisi olla kustannustehokkaampi, ammattimaisempi, rohkea ja räväyttävä. Se ei kuitenkaan olisi ”kampuksen paikallislehti”, kirjoittaa *Jyväskylän ylioppilaslehden Jylkkärin* päätoimittaja **Jaana Kangas**.

”Uutiskynnys esimerkiksi Jyväskylän yliopistoa ja sen ylioppilaskuntaa koskevissa asioissa kipuaisi lähes yhtä korkealle kuin se on maakunnallisessa mediassa. Kukaan ei vahtisi valtaa, jota ylioppilaskunnissa paikallisesti käytetään.”

Kangas vastasi kyselyyn, jolla *Journalisti* tiedusteli maaliskuussa kymmenen eri puolilla Suomea ilmestyvän ylioppilaslehden päätoimittajan näkemyksiä lehtensä tilanteesta ja ylioppilaslehtikentän ihannetilasta. Yhdeksästä vastanneesta kuusi kirjoittaa paikallisuuden eduista suoraan, ja muistakin vastauksista aistii arvostuksen sitä ja kentän moniäänisyyttä kohtaan.

Paikallisella lehdellä on halu seurata oman yliopiston ja kampuksen asioita sekä ymmärrys alueen kulttuurista, toimintatavoista ja identiteetistä sekä siitä, mihin kuntatason päätöksenteossa pitää vaikuttaa. Paikallinen lehti voi olla merkittävä lisä yliopiston ja ylioppilaskunnan brändiin. Vain paikallinen ylioppilaslehti tuntee taustat tarpeeksi hyvin pystyäkseen auttamaan yhteisön konfliktitilanteiden ratkaisemisessa.

”Jokainen yliopisto ja siellä toimiva ylioppilaskunta on oikeutettu omaan, paikalliseen mediaan, jolla on näkemys ja tietotaito juuri sitä yliopistoa ja aluetta koskeviin kysymyksiin. Valtakunnallinen ylioppilaslehti voi olla hyvä lisä, mutta ajatus ja lobbaaminen ylioppilaslehtien yhdistämiseksi yhteiseksi, Helsingistä johdetuksi lehdeksi, on karhunpalvelus muita yliopistoja, ylioppilaskuntia ja ylioppilaslehtiä kohtaan”, kirjoittaa *Lapin ylioppilaslehden* päätoimittaja **Aleksi I. Pohjola**.

Paikallinen sisältö voi myös vetää lukijoita ja sitä kautta rahaa tavalla, jota säästöperusteisessa valtakunnallistamispuheessa ei välttämättä muisteta.

”Päätoimittajakauteni aikana *Turun ylioppilaslehti* on keskittynyt paikallisiin aiheisiin. Fokuksen ansiosta verkon lukijamäärät ovat kasvaneet 50 prosenttia, kun verrataan vuotta 2016 vuoteen 2017. Ylioppilaslehtien sulauttaminen yhdeksi johtaisi moniäänisyyden hupenemiseen ja paikallisuuden vähentämiseen. Paikallisuuden kärsiessä lukijamäärä karisee ja sen myötä oman alueen mainostajien kiinnostus”, kirjoittaa päätoimittaja **Nella Keski-Oja**.

Vastauksissa paikallinen ja läheinen lehti nähdään myös opiskelijoiden identiteetin ja mediasuhteen rakentajana sekä viestinnän taitojen harjoittelupaikkana.

Ruotsinkielinen *Studentbladet* on ollut ruotsinkielisten opiskelijoiden valtakunnallinen lehti, eli sillä on ollut asema, jollainen mahdollisesti olisi valtakunnallisella ylioppilaslehdellä.

”On ollut vaikea löytää journalismiin tasapainoa, johon sisältyisi paikallisuus, mutta samaan aikaan uutiset olisivat yleisesti kiinnostavia. Nyt Novium ja Åbo Akademin ylioppilaskunta eivät enää ole kustantajayhdistyksemme jäseniä. Sen vuoksi meistä on tullut pääkaupunkiseudun ruotsinkielisten opiskelijoiden lehti. Se on helpottanut työtä, mutta taloudellinen tilanne on hankala, kun maksajia on hävinnyt”, kirjoittaa päätoimittaja **Rafael Donner**.

Nina Erho

Muutos mediailmastossa

Ilmastonmuutoksen mediakäsittelyä seurannut tutkija Risto Kunelius sanoo, että elämme kuin ilmastonmuutosta ei olisi. ”Se sijoittuu uhkaavana asiana aina jonnekin tulevaisuuteen.”

ELINA VENESMÄKI, TEKSTI ● MAXIM USIK, KUVITUS

Tampereen yliopiston tiedotusopin professori **Risto Kunelius** on tutkinut kansainvälisessä verkostossa ilmastoviestintää vuodesta 2007. Hän on havainnut, että kirjoittelu aiheesta on viime vuosina lisääntynyt.

Yksi ajatus on pysynyt mukana ilmastoviestinnässä koko ajan. Mediassa on ollut vallalla ainakin vuoden 2009 Kööpenhaminan ilmastokokouksesta asti ajatus, että tarvitaan laaja, kansainvälinen yhteisymmärrys, jotta asiat voivat mennä eteenpäin.

”Tämä on auttanut luomaan poliittista painetta ja saamaan neuvottelijat tekemään parhaansa”, Kunelius sanoo.

Toisaalta koko ongelman ratkaisevaa ihmesopimusta ei ole näköpiirissä. Siksi sellaisen vaatiminen ei riitä. Kymmenen viime vuoden aikana tämä on tullut entistä selvemmäksi myös medialle.

”Vielä jokin aika sitten mietittiin, miten pysäytämme ilmastonmuutoksen. Nyt kyse on siitä, miten muutos etenee.”

VIELÄ KÖÖPENHAMINAN ilmastokokouksen aikaan puhuttiin paljon siitä, onko ilmastonmuutos totta vai ei. Kokouksen jälkeen oli aika lailla hiljaisempaa. Oli maailmanlaajuinen talouskriisi ja toimitukset kiinni omien maidensa talouspulmien perkaamisessa.

2010-luvun alkuvuosina alettiin puhua sopeutumisesta. Mitä ilmastonmuutos maksaa ja millaisia riskejä pitää huomioida? Viimeistään ilmastopaneeli IPCC:n viidennen, vuonna 2013 julkaistun arviointiraportin aikaan puhe sopeutumisesta alkoi olla tavallista.

> ”Tämä on medialle vaikea kupla puhkaistavaksi niin, että se johtaisi arkielämän kannalta mielekkäisiin valintoihin.
>
> Risto Kunelius, professori, Tampereen yliopisto

Nyt uutisissa ei enää sanota, että muutos uhkaa, jos ei toimita nopeasti. Elämme jo muutoksen keskellä. Tosin tästäkin tulee helposti vain tyhjänä toisteltava lause, joka ei johda muutoksiin.

”On jotenkin kiehtovaa, että pystymme elämään niin kuin ilmastonmuutosta ei olisi. Se sijoittuu uhkaavana asiana aina jonnekin tulevaisuuteen”, Kunelius sanoo.

Ajattelemme helposti, että ilmastonmuutos tulee ennen kaikkea koskettamaan muita kuin suomalaisia. Tällainen ajattelu tuottaa toki arkielämän turvallisuudentunnetta. Kunelius toivoo kuitenkin medialta enemmän.

”Tämä on medialle vaikea kupla puhkaistavaksi niin, että se johtaisi arkielämän kannalta mielekkäisiin valintoihin.”

JOTTA ILMASTOJOURNALISMI kehittyisi, toimittajien pitäisi ainakin tutustua aiheeseen. Kunelius neuvoo kaikkia uusia opiskelijoitaan lukemaan ilmastopaneeli IPCC:n raportin – uskoivat he siihen tai eivät.

”Ainakaan seuraavien parin, kolmenkymmenen vuoden aikana tämä aihe ei poistu yhteiskunnallisen keskustelun agendalta. Se vaikuttaa kaikenlaisiin yhteiskunnallisiin päätöksiin.”

Kuneliuksesta olisi hyvä, että ilmastonmuutoksesta kiisteltäisiin enemmän kuin nyt, mutta sen kehyksen sisällä, että se on totta. Pitäisi puhua, mitä pitäisi tehdä ja mikä olisi tehokasta ja oikein.

Nyt ilmastojournalismia on enemmän kuin ennen, mutta aiheena ilmastonmuutos on edelleen hankala: näkymätön ja hankalasti isoiksi uutisiksi pakattava. Hyvääkin journalismia on nähty. Kunelius nostaa esimerkiksi *Helsingin Sanomien* viime syksyiset jutut metsistä hiilinieluina.

Jutuissa katsottiin, millaisia politiikan linjauksia Suomessa on tehty suhteessa kansainväliseen, positiiviseen ilmastoimagoomme.

”Kaipaan lisää tällaista journalismia Suomeen. Kansainvälisillä

PAREMPAAN ILMASTOJOURNALISMIIN

- Lisää kansainvälisiä verkostoja – suomalaistoimittaja voisi tehdä yhteistyötä ranskalaisen tai ugandalaisen toimittajan kanssa ja ylittää kansallisen edun kapeimpia tulkintoja.
- Lisää yhteistyötä tutkijoiden kanssa. Esimerkiksi verkkopalvelu Carbon Brief yhdistelee oivaltavasti toimitustyötä ja tutkimusta.
- Verkostoituminen ja yhteistyö Suomessa kotimaisten tutkijoiden kanssa tuo aiheeseen läheisyyttä. Joka yliopistosta löytyy ilmastoasioita tunteva tutkija.

verkostoilla voisi saada enemmän irti siitä, mikä on kansallisten päätösten suhde isoon ilmastopoliittiseen keskusteluun.”

Positiivisetkin skenaariot ilmastonmuutoksen etenemisestä sisältävät paljon toiveajattelua ja esimerkiksi hyvin optimistisia laskelmia hiilen talteenoton kehittymisestä.

”Ilmastokeskusteluissa puhutaan aina muutamasta parhaasta vaihtoehdosta, eikä lainkaan siitä, mihin oikeasti ollaan menossa.”

PARIISIN ILMASTOKESKUSTELU vuonna 2015 keskittyi siihen, saako ilmasto lämmetä kaksi vai puolitoista astetta esiteolliseen aikaan verrattuna. Lopulta sopimus jäi tekemättä ja päätettiin, että kaikki tekevät vapaaehtoisesti niin kuin parhaaksi katsovat.

”Ei tämä niin huonosti ole toiminut kuin voisi pelätä, mutta ei tuolla kahteen asteeseen päästä.”

Suomessa ilmastojournalismi on Kuneliuksesta kansainvälisesti kohtuullista – ei *The Guardianin* tai *The New York Timesin* tasoa, mutta näin tasokkaita ilmastomedioita ei juuri olekaan.

Kuneliuksesta toimittajat voisivat olla nykyistä enemmän aktivisteja. Aihe on niin tutkitusti vakava ja olemassa, että *Guardianin* tyylinen poliittinen toiminta olisi hänestä ihan sallittua. Lehti on muun muassa vaatinut luopumaan hiilisijoituksista.

Ilmastojournalismi on Suomessa ehkä mennyt eteenpäin ja näkyy paremmin kuin ennen. Ainakin Helsingissä.

Muualla maassa tilanne on heikompi. Lapin yliopiston Arktisen keskuksen tiedeviestinnän päällikkö **Markku Heikkilä** työskenteli aiemmin pitkään *Kalevassa* ja keskittyi ilmastoaiheisiin.

Hän sanoo, että sen jälkeen itsenäiset ulkomaantoimitukset maakuntalehdissä on lakkautettu, eikä vastaavanlainen erikoistuminen ole enää mahdollista.

STT ja alueelliset yhteistoimitukset tekevät hyvää työtä, mutta aiheet jäävät etäisiksi. Nyt kun STT on vielä lopettamisuhan alla, eivätkä yhteistoimitukset kata kaikkia lehtiä, aihe uhkaa jäädä sivuun.

”Olisi tärkeää saada tämä aihe näkymään paikallislehdissäkin. Ne ovat todella luettuja”, Heikkilä sanoo.

Ilmastoaiheet on myös voimakkaasti lokeroitu ulkomaansivuille, ja kun Rovaniemellä on 21 astetta pakkasta, lukijan siellä on vaikea ymmärtää, että katastrofiuutiset etelästä tai napajään sulaminen voisivat koskettaa häntäkin.

URHEILU-SUOMI

- Käsikirjoittajat/toimittajat: Pekka Laine, J.P. Pulkkinen
- Ohjaaja: Antti Leino
- Tuottaja: Jussi Jormanainen
- Leikkaajat: Juri Hietala, Jorma Höri, Antti Isoaho, Sanna Rusthollkarhu
- Pääkuvaaja: Petteri Lappalainen
- Äänisuunnittelija: Anssi Tamminen
- Musiikki: Matti Mikkola & Saimaa

Vouhottaja ja valtionuskonto

Musiikkitoimittaja Pekka Laine käänsi katseensa huippu-urheiluun.

MANU HAAPALAINEN, TEKSTI ● TEEMU KUUSIMURTO, KUVA

Musiikkitoimittaja **Pekka Laineella** on ristiriitainen suhde urheiluun, urheilujournalismiinkin. Hän ei tunnustaudu urheiluhulluksi, mutta jääkiekkoliigan kiihkeää playoff -kevättä elävää Helsingin IFK:ta hän on seurannut koko ikänsä.

”Lukisin mielelläni perusteellisen jutun tai juttusarjan HIFK:n kulttuurihistoriasta”, Laine sanoo.

”Myyttiseen HIFK-henkeen viitataan usein, mutta mitä se tarkoittaa? Miten seuran omintakeinen toimintakulttuuri on tiukoissa käänteissä näkynyt? Vallankäyttäjien, säätäjien ja taustavaikuttajien maailmaan olisi kiinnostavaa kurkistaa syvemmälle. HIFK:ssa historia on olennainen osa joukkuetta, hyvässä ja pahassa.”

SAMANLAISELLA kysymyksenasettelulla syntyi talvella Ylellä nähty Laineen luotsaama kymmenosainen dokumenttisarja *Urheilu-Suomi*. Sarjan taustalla on saman tekijäryhmän aiempaa dokumenttisarjaa *Iskelmä-Suomea* (2013) valmisteltaessa tehty huomio. Työyhmässä tajuttiin, että iskelmä on kaikille tuttu aihe, jota harvoin pysähdytään käsittelemään syvällisestä, kulttuuri-identiteettejä luotaavasta näkökulmasta.

Ihan niin kuin urheilukin.

Laine näkee kilpaurheilun olevan yhteiskunnassamme valtionuskonnon asemassa, alkaen siitä, että jokaisella lapsella ”olisi hyvä” olla urheiluharrastus.

”Urheilu on parhaimmillaan elämänalueista huumaavin, mutta siellä tehdään myös kamalimpia asioita, mitä vankilaan joutumatta voi tehdä. Hyvissä aiheissa on usein tällaista ristiriitaa. On tärkeää, että tällaisiin ilmiöihin suhtaudutaan myös ihmetellen”, Laine sanoo.

Laine toteaa urheilijoiden ja urheilutoimittajien usein hengittävän samaa ilmaa lapsesta saakka.

”Silloin on vaikeampi kysyä joltain **Pärmäkoskelta** sellaisia peruskysymyksiä kuin että miksi sä hiihdät.”

KYMMENOSAINEN *Urheilu-Suomi* tavoittaa kilpaurheilun monisävyisyyden hyvin. Urheilu näyttäytyy sarjassa kroonisena sairautena, mutta yhtä lailla fantastisena, unohtumattomia elämyksiä tarjoavana draamana. Näkökulmat ovat kaukana urheilun päivittäisjournalismin tuloskeskeisyydestä.

Laine korostaa olevansa kaikkea muuta kuin analyyttinen tarkkailija. Kriittinen katse urheiluun ei tarkoita lähtökohtaista negatiivisuutta, ennemminkin myötäelävää uteliaisuutta.

> ”On tärkeää, että urheiluun suhtaudutaan myös ihmetellen.

”Olen vouhottaja, sentimentaalinen innostuja”, Laine kuvailee.

”Fiiliksestä puhuminen on kamalaa aikana, jona kaikki kaupan kassasta lähtien haluavat vaikuttaa sun tunteisiin. Siltikin tärkeintä on, miltä sarja tuntuu. Tässä näkyy se, että tekijöiden tausta ei ole uutis- ja ajankohtaisjournalismissa vaan kulttuuripuolella.”

Urheilumaailman ulkopuolelta tuleminen myös jännitti koko työryhmää. *Urheilu-Suomen* joukkue tiedosti aihepiirin merkityksellisyyden. Vaikka ohjelmasta tulisi huono, uutta tilaisuutta vastaavaan sarjaan ei siltikään annettaisi kenelläkään, pitkään aikaan.

Entä jos sarja ei onnistuisikaan sanomaan mitään uutta urheilusta?

”Ei se urheilua paljon seuraavalle ehkä sanokaan”, Laine toteaa.

”Mutta tähän pätee **Remu Aaltosen** viisaus: *It ain't what you do, it's how you do*. Vaikka monet asiat olisivat tuttuja, sarjan koskettavat hetket liittyvät monesti siihen, että tunnettu henkilö sanoo jonkin asian oivaltavalla tavalla, tai urheilusankari nähdään liikuttuneena muistoistaan.”

Kiittävä palaute on ollut työryhmälle sitäkin helpottavampaa. Kiitoksia sateli muun muassa Urheilugaalassa, jossa sarja palkittiin vuoden urheilukulttuuritekona.

URHEILU-SUOMI on henkilöitynyt julkisuudessa paljolti Laineeseen. Käsikirjoittaja vannoo kuitenkin luovan ryhmätyöskentelyn nimiin, vaikka ryhmällä totta kai yhteinen maali onkin. Jos työryhmä on täynnä alansa ammattilaisia, olisi hulluutta olla antamatta heille vapauksia.

”Siksi casting on tärkein työvaihe. Ohjaajalla, leikkaajilla ja äänisuunnittelijalla on lopputuloksessa suuri rooli. Omat käsikirjoitukseni ovat esimerkiksi ihan onnettomia luonnoksia. Saatan antaa leikkaajalle 2–3 tunnin kasan jaksoon tulevaa haastattelumateriaalia ohjeistuksella *do your thing*.” ●

URHEILU-SUOMI KATSOTTAVISSA YLE AREENASSA VUODEN 2018 LOPPUUN SAAKKA.

Följde journalistreglerna. Annica Lindström friades från ärekränkningsåtalet på Åland men hon pustar inte ut förrän 27 april när besvärstiden gått ut. ”Jag har fötterna på jorden och utesluter inte att det går vidare till hovrätten”, säger Lindström som flyttat från Åland och sedan november 2017 arbetar på Yle i Helsingfors.

Länk på webben ledde till åtal

JOHAN SVENLIN, TEXT • KARL VILHJÁLMSSON, FOTO

Journalistreglerna räcker långt, men du kan ändå dras inför domstol. Det vet Annica Lindström som haft ett ärekränkningsåtal hängande över sig de senaste två åren.

För ett par veckor sedan kom domen i ett märkligt rättsfall i Ålands tingsrätt. Journalisterna **Annica Lindström** och **Jonas Bladh** stod åtalade för ärekränkning efter att ha publicerat en artikel i *Nya Åland* och länkat den till webbtidskriften *Long Play*. Tingsrätten förkastade åtalet och en enig journalistkår kunde pusta ut.

”Det är viktigt att vi får fortsätta citera varandra inom journalistiken och att ansvariga utgivarskapet är begränsat till endast den egna publikationen”, säger Jonas Bladh, tidigare chefredaktör på *Nya Åland* och sedan 2017 politisk redaktör på *Ålandstidningen*.

Allt började fredagen 26 februari 2016. *Nya Ålands* redaktion kontaktades av *Long Plays* redaktion, som ville dela med sig av ett reportage om en åländsk man som misstänktes för en rad brott i Åbo. *Nyans* reporter **Annika Orre** hade tidigare skrivit om tvivelaktiga affärer som mannen och hans bror sysslat med och då kallat honom sol-och-vårare i stället för att nämna hans namn.

Det var alltså en uppföljning av tidningens tidigare rapportering, men nu fanns dessutom tillgång till det gedigna *Long Play* -reportaget på 30 sidor, *Tämä mies on vaarallinen*, där mannen ställt upp på intervju.

Den här fredagen var Annika Orre ledig och därför fick kollegan Annica Lindström ta sig an jobbet. Hon satte sig in i fallet genom att läsa *Long Play*-reportaget och *Nyans* tidigare artiklar.

PÅ MÅNDAGEN ringde Lindström upp förundersökningsledare för att bekräfta gamla och nya fall och kollade upp en rad frågor hon ännu ville ha svar på.

”Även om jag har stort förtroende för *Long Play* gjorde jag min egen research grundligt. Vi valde att inte publicera den misstänktes namn. Det blev en artikel på tretusen tecken och när den kom ut tänkte jag inte mer på det”, berättar Lindström.

Inte förrän en tid efteråt när en reporter från konkurrenten *Ålands-*

tidningen ringde upp henne och frågade om det är hon som har blivit stämd.

”Jag hade ingen aning och visste inte ens för vilken artikel jag hade blivit stämd. Jag ringde upp en person på Åland som tidigare hade stämt flera politiker och frågade om det var han som stämt mig, men han intygade att det inte var han.”

Snart fick hon reda på att det gällde fallet med sol-och-våraren och hon kontaktades av polisen som skulle utreda ärendet.

”Jag fick svara på frågorna per e-post och **Jussi Salokangas** på Finlands Journalistförbund hjälpte mig. I den situationen kändes det skönt att ha stöd av någon som kan mediejuridiken på sina fem fingrar.”

Under tiden fortsatte jobbet som vanligt, förutom att Lindström jävade sig från alla bevakningsuppdrag där de berörda bröderna var inblandade.

”Vi tog polisutredningen på största allvar, men trodde nog inte att det skulle leda till åtal. Därför var det med en viss förvåning som jag öppnade brevet från tingsrätten i januari”, säger Bladh om känslan att bli åtalad.

DET VAR ÅKLAGARE Ina Johansson som hade väckt åtal, dels för spridning av information som kränker privatlivet, dels för ärekränkning. Målsägande krävde en ersättning på 62500 euro av Lindström och Bladh för psykiskt lidande.

”Jag anser att den misstänkte personens namn inte skyddades i och med att *Nya Åland* länkade till *Long Plays* artikel där han namnges direkt i ingressen. Det var ett strikt målsägandebrott och det fanns juridiska frågor som behövde prövas av en domstol”, förklarar Johansson.

Att *Long Play* inte föll under åtalet motiverar Johansson med att målsäganden endast polisanmält journalisterna på *Nya Åland*, Lindström och Bladh, inte *Long Plays* skribent.

”Även om jag hade haft åtalsrätt skulle jag ha valt att inte åtala skribenten på *Long Play* eftersom målsäganden hade upplevt att det var just artikeln i *Nya Åland* som hade medfört att hans namn offentliggjordes och det var frågan om den typen av målsägandebrott där inget allmänt intresse krävde att ärendet skulle utvidgas att gälla flera svaranden”, tillägger Johansson.

Tisdagen den 13 mars var det dags för rättegång. Åtalet blev offentligt när det lästes upp i domstolen.

”Det var en konstig känsla att sitta på den sidan i rättssalen, men antagligen ändå lättare att vara åtalad i sin yrkesroll än som privatperson”, tror Lindström.

Efter två veckor av spänning kom domen: åtalet förkastades på alla punkter.

Både målsägande och åklagare har en vecka senare anmält missnöje mot domen och Johansson överväger att lämna in besvär inom 30 dagar efter att domen förkunnades.

”Jag tycker att det var en kortfattad dom på en svår juridisk fråga. Bland annat var domen lite väl kategorisk i sin tolkning av begreppet att ’framföra en uppgift’. Därför överväger jag att överklaga”, säger Johansson.

BLADH TYCKER å sin sida att domen var mycket tydlig och att den bekräftade att *Nyans* redaktion hade följt journalistreglerna till punkt och pricka.

”Lagarna hänger inte med i digitaliseringen och man kan diskutera huruvida de borde skrivas om så att digitala medierutiner, som att länka till andra medier, beaktas”, säger Bladh.

Lindström beskriver fallet som en jobbig men nyttig process för hennes yrkesutövande.

”Jag har fått fundera på djupet över frågor som är vardag för oss journalister. Har jag tillräckligt på fötterna? Varför skriver vi om en pågående rättsprocess? Hur ser vi på namnpubliceringar? Samtidigt är det viktigt att vi inte ger upp yttrandefriheten av rädsla för att bli stämda.”

Under processens gång har hon fått nya insikter om journalisternas rättsskydd, eller snarare bristerna i detsamma. Det visade sig att *Nyan* inte hade någon rättsförsäkring. Inte heller Journalistförbundets rättsskyddsförsäkring är heltäckande. Den täcker tvister på arbetsplatser men inte brottsmål.

Eftersom domen var friande slapp Lindström och Bladh skadeståndskraven och staten betalar ut en schablonersättning för rättegångskostnader. Men under rättsprocessen har det hos de åtalade funnits en gnagande osäkerhet också om hur det ska sluta ekonomiskt.

”Vi har fått jättemycket stöd från kollegor och jag är otroligt tacksam över det, men när jag fick veta att åtal väcks ville jag veta vem som står för rättegångskostnaderna eftersom rättsprocesser sällan är billiga”, säger Lindström.

Hon ser ett starkt behov av att utveckla rättsskyddet för journalister. Bland annat föreslår hon en utvidgning av Journalistförbundets rättsförsäkring så att den även inkluderar brottsmål som har en tydlig koppling till jobbet.

”Det kommer knappast att bli färre fall där journalister dras inför rätta. På stora redaktioner finns säkert resurser och bolagsjurister, men vilket skydd har till exempel journalisterna på lokaltidningarna och frilansare i en tid när alla kostnader ses över?”, frågar sig Annica Lindström. ●

> **Samtidigt är det viktigt att vi inte ger upp yttrandefriheten av rädsla för att bli stämda.**
>
> Annica Lindström, journalist på Yle, tidigare på Nya Åland

HUR UNDVIKA ÅTAL?

Som journalist är det svårt att helt eliminera risken att bli stämd, men här är fyra råd från Annica Lindström:

- Be om hjälp. Ta kontakt med personer som jobbar dagligen med mediejuridik. De finns på Journalistförbundet eller kanske i mediehuset du jobbar för.
- Inse att du inte är unik. Prata med garvade kollegor för att höra hur motsvarande fall har skötts tidigare. Även om ditt fall säkert har sina egna särdrag finns det ofta motsvarande fall.
- Utnyttja det faktum att du är part i målet. Du har då rätt att få ut betydligt fler handlingar i ett tidigare skede än vad du har som journalist. Dokumentera också alla artiklar som PDF:ar och/eller skärmdumpar.
- Kolla hur rättsskyddet ser ut på den redaktion du jobbar på ser ut.

kolumn

Journalistik på nätet lever längre

ANNAKAISA SUNI annakaisa.suni@gmail.com SKRIBENTEN ÄR REPORTER PÅ SVENSKA DAGBLADET OCH BOR I STOCKHOLM.

Hur länge lever en tidningsartikel? I åtminstone 134 år, visar det sig.

Något av det mest frustrerande jag fått göra som reporter på tidigare arbetsplatser är att skriva om i princip samma grej som tidningen publicerat någon månad tidigare. Egentligen hade inget nytt hänt, men då ämnet intresserade läsare ville man samla hem klicken. Det rättfärdigade man med att låta en reporter hitta en expert som sade samma sak som en annan expert sagt tidigare.

Ett ärligare och mer effektivt sätt är att låta texterna leva längre – i bästa fall över ett sekel.

HELA *Svenska Dagbladets* arkiv sedan tidningen grundades 1884 är numera tillgängligt – och dessutom sökbart – för prenumeranterna. Samt ett dagligt verktyg för journalisterna. Att digitalisera varenda Stockholmsnotis och bokrecension måste ha varit ett stort arbete, men det var bara en början.

Jag slutar inte att imponeras över hur smart och kreativt mina kolleger jobbar med materialet. Vi skriver kontinuerligt nya artiklar utifrån arkivet. Det går smidigt när man inte behöver stiga ner i källaren utan bara sätta sig vid datorn och knappa in sökord.

Till exempel har vi samlat tidstypiska, och i dag ofta uppseendeväckande, annonser från olika årtionden i en artikel. Insektsgift har sålts med rubrikordet ”massmord” och paraffininjektioner marknadsförts som skönhetsoperation. Artikeln är en av de senaste veckornas mest lästa på *SvD.se*.

”En artikel med lång livslängd behöver inte alltid ta länge att skriva.

En annan favorit bland läsarna är olika Stockholmshus- och kvarters historia.

VI HAR också kunnat återpublicera SvD-reportern **Ester Blenda Nordströms** originalartiklar, bland annat den där hon wallraffade som piga i Småland. **Fatima Bremmers** bok *Ett jävla solsken* om Ester Blenda är ett av Sveriges mest hyllade faktaböcker i år och reportaget från 1914 har fått nya läsare.

Dessutom uppmuntrar *SvD* läsarna att själva söka i arkivet efter sina släktingar eller annat som intresserar dem. De får släktforskning och historiekunskap på köpet vid en prenumeration och förhoppningsvis en närmare relation till tidningen. En del vill dessutom dela med sig av berättelserna och ger nya uppslag till artiklar.

NYHETER har visserligen fått en kortare livslängd sedan journalistiken flyttade till nätet. Från ett dygn har den förkortats till kanske några timmar. Men många andra typer av artiklar lever nu längre än under papperstidningens dagar.

Det känns för mig väldigt hoppfullt och roligt. Ett välgjort journalistiskt arbete kan få relevans gång på gång igen och nå nya läsare.

Den klassiska långsamma artikeln är ett reportage, tidlös för läsarna men tidskrävande för reportern. Men en artikel med lång livslängd behöver inte alltid ta länge att skriva. Hyfsat snabbt kan man skriva guidande texter om till exempel för- och nackdelar med influensavaccinet eller om de bästa skatteavdragen.

Sådana artiklar med praktiska råd lever ofta länge och kan krokas ihop med aktuella nyheter.

Ett annat smart sätt att ge artiklar längre livslängd är att använda listformat eller bygga texten av fristående bitar. Till exempel funkar en lista över alla som **Donald Trump** sparkat under hela mandatperioden. Bara att uppdatera och återpublicera när en person till får lämna Vita huset!

notiser

TVÅ SVENSKA BIDRAG I SNÖSPADE-FINAL

Yle-redaktören **Annvi Garbergs** reportage om silvervatten och *Hbl*-redaktören **Maria Gestrin-Hagners** bevakning av Svenska Folkskolans Vänners (SFV) lyxbostad tävlar om utmärkelsen Snöspaden. Priset delas ut av av Föreningen för grävande journalistik för årets bästa granskning 2017.

”Jag är jätteglad för nomineringen. Dels är det en erkänsla för mitt jobb, dels lyfter den fram *Hbl*. Det handlar också om en nyhet som fick stor uppmärksamhet på svenska men som inte nådde över den finska nyhetströskeln”, säger Gestrin-Hagner.

Gardberg säger att hon under sina 20 år på Yle aldrig fått lika mycket uppmärksamhet för ett program som *Spotlight*-programmet om silvervatten.

”Jag kunde aldrig ana att det skulle få så stor genomslagskraft. Det ledde till en bred diskussion i samhället och till att myndigheterna ingrep kraftigt mot de företag som sålde silvervatten.”

”Jag känner mig hedrad över att finnas med bland så många skickliga och erfarna finalister.”

Föreningen för grävande journalistik fick över 40 förslag på vem eller vilka som skulle få Snöspaden för 2017. Styrelsen nominerade fem helheter. Priset delas ut på grävkonferensen Tutki fredagen 20 april.

Lina Laurent

FÅ VALDE SMOCKA

På vårens Smockaredaktion jobbar endast tio förstaårsstudenter. Smocka är en kurs i redaktionellt arbete vid Svenska social- och kommunalhögskolan och ett av de första tillfällena då studenterna får jobba med journalistik ”på riktigt”.

Tidigare år har kursen haft kring 15 förstaårsstudenter. I fjol reformerades kandidatprogram så att studenterna inte längre väljer en specifik linje då de inleder sina studier.

Vid Åbo Akademi är intresset för statskunskap kombinerat med studier i kommunikation större än tidigare. Programmet statskunskap med masskommunikation hade i år över 50 procent fler sökande än i fjol, 84 personer jämfört med 55 år 2017. Tolv personer antas.

Lina Laurent

APURAHOJA HAETTAVANA

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiön kevään apurahat

JOKES-APURAHAT

Säätiö jakaa yhden tai useampia 20 461 euron suuruisia Jokes-apurahoja ammatissa toimivien journalistien tutkimustyöhön tai muuhun koko media-alaa hyödyttävään huolellisesti perusteltuun tarkoitukseen.

TYÖSKENTELYAPURAHAT

Työskentelyapurahoilla halutaan antaa mahdollisuus tutkivaan työhön, omaan erikoisalaan syventymiseen tai taustatyöhön. Näihin tarkoituksiin jaetaan 5 000 euron apurahoja.

OPISKELIJASTIPENDIT

Säätiö jakaa 900 euron stipendejä opiskelijoille opinnäytetyön tekemiseen.

JYRKI A. JUUTIN MUISTOSTIPENDIT

Muistostipendit on tarkoitettu ammattiyhdistystoiminnassa tarvittavien edunvalvontavalmiuksien kehittämiseen.

APURAHOJA AMMATILLISILLE KURSSEILLE

Mobiilivideokurssi
12.-14.9.2018 Tekniskan salit, Helsinki
Jokesin kolmen päivän intensiivikurssin aikana opitaan kuvaamaan, äänittämään ja editoimaan journalistisia uutisvideoita älypuhelimella sekä tekemään koukuttavaa videosisältöä sosiaaliseen mediaan. Kurssille valitaan 12 journalistia.

Visuaalinen sisällön suunnittelu järjestölehdissä
5.10.2018 ja 9.11.2018, Tampereen yliopisto
Työpajatyyppisessä koulutuksessa perehdytään järjestölehtien visuaalisen tuotannon ja ilmeen kehittämiseen eri julkaisualustoilla. Koulutus soveltuu kaikille järjestölehdissä työskenteleville journalisteille. Kurssille valitaan 12 journalistia.

Media and the Arctic – 1st International Master Class Week in Tampere
26.–30.11.2018, Tampere Research Centre for Russian and Chinese Media (TaRC)
An intensive, workshop-based course (academic module, 5 ECTS) on covering environmental pressures and geopolitical tensions in the Arctic region. Working language on the course is English. Jokes jakaa enintään kuusi apurahaa mestarikurssien viikolle osallistumiseen.

Lisätietoa apurahoista, kurssien sisällöistä sekä hakuohjeet: www. jokes-saatio.fi

Apurahoja haetaan säätiön sähköisen apurahajärjestelmän kautta osoitteessa **www.aspicore-asp.net/jokes/** Haettavana ovat vain ilmoituksessa mainitut apurahat. Muut Jokesin apurahat muun muassa täydennyskoulutuksiin, kielikursseihin, kirja- ja näyttelyhankkeisiin, ammatillisiin matkoihin ja täydennyskoulutukseen ovat haettavana syksyllä 2018. Journalistiliiton opiskelijajäsenille myönnetään vain opiskelijastipendejä. Journalistiliittoon kuuluvan apurahanhakijan Kopiosto-valvontavaltakirjan tulee olla annettu Journalistiliitolle.

Hakemus on jätettävä sähköiseen apurahajärjestelmään **9. toukokuuta kello 17.00** mennessä. Apurahajärjestelmästä tulostettava sitoumus tulee allekirjoittaa ja postittaa. Sen on oltava perillä säätiön toimistolla viimeistään **16. toukokuuta 2018**.

Jokes
Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö
050 551 3961 toimisto@jokes-saatio.fi
Siltasaarenkatu 16, 00530 Helsinki
PL 252, 00531 Helsinki

anna hyvän kiertää

Kohta tv-moodissa. Haastattelupuhe on melko samanlaista televisiossa ja radiossa, mutta olemisen tapa ja tunnelma eroavat. ”Radiossa voi olla omissa vaatteissa ja elehtiä haastateltavalle vaikka sen, että nyt loppuu aika. Pidättyväisempi tv-käytös alkaa kytkeytyä päälle samalla, kun sinne sopivat vaatteet ja meikki laitetaan”, sanoo Seija Vaaherkumpu. Ykkösaamussa 24. maaliskuuta hänen vieraanaan oli kristillisdemokraattien puheenjohtaja Sari Essayah.

SEIJA VAAHERKUMPU

- Ajankohtaistoimittaja ja -juontaja Yleisradiossa, VTK.
- Työskennellyt Ylessä 1988–1998 eri toimituksissa ja vuodesta 2009 radion ja television ajankohtaistoimituksessa.
- Nelosen uutisissa politiikan toimittaja vastuualueenaan EU vuosina 1999–2009.
- Koura-palkinto vuoden sivistysteosta vuonna 2014 yhdessä Radion Ykkösaamun toimituksen kanssa.

TÄLLÄ PALSTALLA JOURNALISTI PYYTÄÄ ILMIANTAMAAN LOISTAVIA ALAN TUOTOKSIA. VIESTIÄ VIE SEURAAVAKSI ETEENPÄIN SE, JONKA TYÖ ESITELLÄÄN PALSTALLA.

ANU NOUSIAISEN VALINTA

Kuukausliitteen toimittaja **Anu Nousiainen** valitsi **Seija Vaaherkummun** suorat tv- ja radiohaastattelut Ylessä.

”Kun Seija Vaaherkumpu haastattelee, kuulija on varmoissa käsissä. Vaaherkumpu kuuntelee ja reagoi nopeasti ja taitavasti, niin ettei keskustelusta tule yksitoikkoista ja laahaavaa, vaan siinä säilyy hyvä rytmi. Kuten kirjoitetussa tekstissä myös puheessa rytmi on tärkeä. Loistava esimerkki oli presidentti **Sauli Niinistön** vaalitentti.

Vaaherkummussa on BBC-mäistä viileyttä, jossa kovuus ja miellyttävyys yhdistyvät. Itseluottamusta mutta ei itsekorostusta. Hän noudattaa haastattelijan tärkeintä ohjetta ’It’s not about you’ ja antaa haastateltavan paljastaa itse itsensä.”

Kerralla maaliin

NINA ERHO, TEKSTI • LAURA OJA, KUVA

”Koska haastateltavana on politiikan ja talouden huippuvaikuttajia, joilta on tiedossa punnittua puhetta, lähetykseen on valmistauduttava perusteellisesti. Laitan paljon paukkuja kysymysten muotoilemiseen, jotta ne osuisivat kerralla maaliin eli olennaiseen. Parhaiten toimivat tarkasti rajatut, avoimet kysymykset”, sanoo Ylen *Ykkösaamua* televisioon toimittava **Seija Vaaherkumpu**.

”Valmistautuminen kestää neljä työpäivää. Luen raportteja, arkistojuttuja ja muiden medioiden juttuja. Puhun ministerien avustajien kanssa, toisten puolueiden edustajien kanssa sekä aina taustapuhelun haastateltavan kanssa. Apunani on taustatoimittaja.

Lauantai-aamun lähetyksessä tempo saa olla uutisrytmiä rauhallisempi. Käsikirjoitukseni on pitkä, mutta haastatellessa en juuri katso sitä. Tärkeintä on kuunteleminen, muuten ei synny vuorovaikutusta eikä jatkokysymyksiä. Tehtäväni on kysyä, ja yleisö arvioi vastaukset.

Kun käsikirjoitus toteutuu, taustatyö on vienyt samalle kartalle haastateltavan kanssa. Silti spontaaniuttakin pitää olla, ja kysymyksiä, joiden vastausta ei voi ennakoida. Vastausten yllätyksiin reagoiminen ei lopulta ole sen ihmeellisempää kuin missä tahansa keskustelussa.

Vaikka **Niinistön** vaalitentti kesti suunnilleen saman kuin *Ykkösaamu*, siinä piti juosta koko matka täysiä. Toisaalta käytössä olivat vanhat dramaturgiset säännöt: räväkkä alku, asiaa, yllätystä ja loppunousu. Suora lähetys jännitti, kuten aina, mutta yritin olla ajattelematta sitä ja keskittyä käsikirjoitukseen ja asiaan.

Haastattelujen jälkeen vaihdan pari sanaa haastateltavan kanssa. Sitten huokaisen ja selailen somea. Koska kaikkea sanottua on heti vaikea muistaa, en mieti, olinko hyvä vai huono. Intensiivisen keskittymisen jälkeen on hyvä viipyä hetki toimituksessa, jotta kierrokset laskevat.

Palautetta tulee haastateltavan päälle puhumisesta ja lepsuudesta, jos en keskeytä. Poliitikkoja haastateltuani minua on pidetty melkein kaikkien puolueiden edustajana. Niin kauan kuin kirjoa on, voin ajatella olevani hyvällä tiellä.”

Pakolaisjuttujen rivien väleistä

Oletko sinäkin ajatellut tekeväsi maahanmuutosta selkeästi neutraalia tai apua tarvitsevien puolelle asettuvaa journalismia?

Mari Maasillan ja **Kaarina Nikusen** toimittama tutkimusartikkeleiden kokoelma *Pakolaisuus, tunteet ja media* auttaa huomaamaan, että asiat ovat harvoin näin yksinkertaisia. Vaikka kirja viestii suomalaisen perinteisen median tehneen maahanmuuton parissa pääosin hyvää työtä, se muistuttaa myös aiheeseen liittyvistä sävyriskeistä, jotka helposti unohtuvat omaan eettisyyteensä ihastuneilta.

Esimerkiksi Kauhavan vastaanottokeskusta koskevia juttuja tarkastellut Nikunen kirjoittaa, että vaikka keskus sai myönteistä mediajulkisuutta, se kohdistui nimenomaan johtaja **Ilkka Peuraan**. Kehuessaan Peuran luomaa ”kuria ja järjestystä” jutut tulivat samalla viestineeksi asukkaiden tarvitsevan suitsimista.

Raiskausuutisia tutkinut **Reeta Pöyhtäri** kirjoittaa, että vaikka Kempeleen tapauksen uutisointi ei suoraan lainannut verkkokeskustelujen vihapuhetta, tapauksen herättämille tunnereaktioille annettiin uutisoinnissa paljon tilaa ja huomiota, mikä oli omiaan levittämään pelon ilmapiiriä.

Avuksi harkintaan siitä, miten tehdä vihapuheesta yhteiskunnallisesti tarpeellinen uutisjuttu uusintamatta itse vihaa, Pöyhtäri referoi viisiportaista testiä, jonka on laatinut kansainvälinen eettisen journalismin verkosto.

Nina Erho

MARI MAASILTA JA KAARINA NIKUNEN (TOIM.): PAKOLAISUUS, TUNTEET JA MEDIA. VASTAPAINO.

poimuri

Ajatus jalostui ja ymmärsin, etten halua palata toimitustyöhön, joka oli alkanut tuntua liian kyyniseltä omalle luonteelleni. Sain ystävältä neuvon rakentaa entiselle osaamispohjalle. Juuri sitä teen nyt. Voin käyttää mediassa hankittua osaamista ja verkostoja eri roolissa, toisesta näkökulmasta. Viestinnässä haetaan ratkaisuja kun taas toimituksissa haetaan monesti ongelmia.

Valtioneuvoston viestintäjohtaja Päivi Anttikoski Markkinointi & Mainonnassa 3. huhtikuuta

Miten tässä nyt näin kävi. Nuoruuteni 80-luvulla toimittajan työ oli suurin piirtein hohdokkainta, mitä saattoi kuvitella. Kaiveltiin yhteiskunnallisia epäkohtia ja saatiin siitä arvostusta ja kunniaa. Ja rahaakin tuli ovista ja ikkunoista. Ainakin firmalle, ja meille toimittajillekin ihan kunnon murusia.

Helsingin yliopiston viestinnän professori Esa Väliverronen Mediayhteiskunta-blogissa 27. maaliskuuta

Yhteisöviestinnässä painottuu konstruktivistinen puoli: halutaan edistää omien tavoitteiden mukaisen todellisuuden rakentumista. Journalismin itseymmärryksessä taas painottuu realistinen puoli, niin että halutaan kuvata tarkasti ja todenmukaisesti todellisuutta. Olisi hyödyllistä jos kumpikin ammattikäytäntö näkisi itsessään sekä realistisen että konstruktivistisen puolensa.

Oulun yliopiston informaatiotutkimuksen ja viestinnän professori Erkki Karvonen ProComin Viestijät-blogissa 29. maaliskuuta

Sanon aina, että kaikkien aloittelevien toimittajien täytyisi olla vähän aikaa urheilutoimittajina. Siinä ensinnäkin oppii kestämään pelaajilta ja valmentajilta tulevaa kovaakin palautetta. Toisekseen, siinä täytyy oppia etsimään ilmiöitä koko ajan, kaikkialta. Molemmista taidoista on hyötyä jatkossa.

Kauppalehden toimittaja Emil Elo Moreenimediassa 3. huhtikuuta

VESA HEIKKINEN vesa.pekka.heikkinen@luukku.com
KIRJOITTAJA ON SUOMEN KIELEN DOSENTTI JA TIETOKIRJAILIJA.

Sopimaton suomenkieli

Pauttiarallaa neljä vuotta sitten monen maailma rohmahti. Suomen kielen lautakunta päätti 31. tammikuuta 2014, että rakenne *alkaa tekemään* on hyväksyttävä muoto rakenteen *alkaa tehdä* rinnalla.

Sitä itkua ja hammasten kiristystä! Valittajia eivät lohduttaneet edes järkiperustelut: ”Kaik on mänt.”

Oikeasti norminnyylääjille jäi yleiskieleen vielä kosolti puolustettavaa. Yksi hyvin vartioiduista tonteista on kielten nimien oikeinkirjoitus. Tuolla alueella onkin viime aikoina ollut suorastaan unelias tunnelma.

Aprillipäivän aamuna päätin tökätä tutuvaa karhua kepillä persuuksiin. Lähetin maailmalle twiitin: ”Muistattehan, että tänään 1.4. alkaen saa kirjoittaa myös *suomenkieli*. Aiempi suositus salli vain muodon *suomen kieli*. Näin säästetään taas yksi merkki Twitterissä, päätöstä perustelee suomenkielen erityishuoltaja **Turo Viila** Kotimaisten kielten kielenhuoltoelimestä.”

Twiittini sai satoja tykkäyksiä ja silmäniskuja, muutama hyväuskoinen kävi vipuunkin. Twiitti viritti kysymyksiä siitä, miksi pitää olla *suomen kieli*. Miksei myös *suomenkieli* kelpaa? Molemmat ovat aivan ymmärrettävää kieltä.

Asiasta on jauhettu pitkään. *Kielenhuollon juurilla* -kirjan mukaan siitä keskusteltiin jo 1800-luvun lopussa. Kumpikin valinta oli hyvin perusteltavissa, kummallakin muodolla oli puolustajansa. Vielä joissakin 1930-luvun oppikirjoissa kielten nimet kirjoitettiin yhdyssanoiksi, mutta 1940-luvulla normiksi vakiintui erilleen kirjoittaminen.

Suomenkielen hylkiminen käy esimerkiksi perinteisestä normiriemusta: mitä vähemmän valinnanvaraa, sen parempi. Tiukkapipoja on toimittajissakin, ja tavallaan ymmärrän kirjoittavan ihmisen kurin kaipuun. Mutta menikö suomen kieli pilalle, kun sai alkaa tekemään?

uusiin tehtäviin

KUKA?

Petri Hakala, 56, aloittaa *Hämeen Sanomien* ja *Forssan Lehden* vastaavana päätoimittajana 1. toukokuuta. Hänestä tulee lisäksi Hämeen Sanomat Oy:n toimitusjohtaja. Hän on ollut päätoimittaja *Iltalehdessä* 1995 – 2010 ja 2013 – 2017 sekä *Satakunnan Kansassa* 2010 – 2013. Hakala on valmistunut toimittajaksi Tampereen yliopistosta.

Lisää digitaalista läsnäoloa

Siirryt päätoimittajaksi Iltalehdestä kahteen maakuntalehteen. Mitä opittavaa lehdillä on iltapäivälehdiltä?
Iltapäivälehdet ovat hyvin ajan hermolla, mitkä aiheet nousevat päivän puheenaiheiksi. Sosiaalinen media vahvistaa tietoa siitä, mitkä aiheet ihmisiä kiinnostavat. Maakuntalehtien vahvuuksia ovat paikallisuus ja yhteisöllisyys, joita voidaan vielä vahvistaa digitaalisella läsnäololla. *Hämeen Sanomat* ja *Forssan Lehti* kuuluvat Länsi-Suomen Mediaan, jonka pitää pystyä tuottamaan laadukasta aineistoa myös digitaalisesti hyödynnettäväksi, jotta lehdiltä vapautuu resursseja hoitaa paikallisuutisia.

Mitä iltapäivälehdistä ei kannata tuoda maakuntalehtiin?
Iltapäivälehdet hoitavat viihdepuolen uutisoinnin hyvin, mutta maakuntalehdessä ei ole tarpeen seurata esimerkiksi tosi-tv-ohjelmia yhtä intensiivisesti. Klikkiotsikot poistuivat medioista jo viitisen vuotta sitten, kun huomattiin, ettei huijaamalla kannata houkutella lukijoita sisältöjen pariin.

Sinusta tulee marraskuussa myös Hämeen Sanomat Oy:n toimitusjohtaja. Kuinka kaksoisroolin hoitaminen onnistuu?
Olin myös *Satakunnan Kansassa* päätoimittaja ja toimitusjohtaja. Se on luonteva malli, joka vahvistaa sekä lehden liiketoimintaa että sisältötekemistä. Yrittäjät ja kumppanit ymmärtävät, että mainonnan ja journalismin välillä on raja-aidat. Aion viettää paljon iltoja ja viikonloppuja Hämeenlinnassa, koska päätoimittajan on oltava läsnä lukijoiden arjessa.

”Yrittäjät ja kumppanit ymmärtävät, että mainonnan ja journalismin välillä on raja-aidat.

Mikä on ollut vaikein paikka päätoimittajaurallasi?
1990-luvun lopussa *Iltalehti* oli vaikeassa taloudellisessa tilanteessa. Luovuimme kiiltävästä paperista ja hajautimme painon, mikä pelasti lehden. Viime aikoina suuret uutistapahtumat, kuten Turun puukotus, ovat jääneet mieleen. Uutisorganisaatio syttyy uutistilanteeseen. Ammattitaitoinen porukka hoitaa uutistapahtumat, silloin päätoimittaja on enemmän tiellä. Asioiden jälkipuinti jää päätoimittajan vastuulle. Tarvittaessa on pystyttävä tarjoamaan myös ammattiauttajien apua jälkihoitoon.

Olet työskennellyt urheilutoimittajana ja pelaat itsekin jääkiekkoa. Korostuuko urheilujournalismi uudessa tehtävässäsi?
Urheilu tuottaa kaupungeissa puheenaiheita pitkän talven aikana. Urheiluun liittyy paljon intohimoja ja tunteita, mikä on hyvä asia. Se tarjoaa itsellenikin tunteita vapaa-ajalla työn tasapainoksi. Itsenäinen urheilujournalismi on tärkeää, mutta sitä ei tehdä muun journalismin kustannuksella. *Hämeen Sanomat* voisi vielä vahvistaa nykyisestä esimerkiksi kulttuurijournalismia.

Minttu-Maaria Partanen

SATTUU TAPAHTUU

Salainen uutisoperaatio

Olin kulttuuritoimituksen päällikkönä 2010, kun Ylen toimitusjohtajana toimineen **Mikael Jungnerin** kausi oli päättymässä. Toimitusjohtajanimityksen uutisointi kuului meidän heiniimme.

Kun talon hallitus oli valmis asiasta päättämään, halusimme toimituksessa varmistaa, että Yle uutisoi nimityksen ensimmäisenä. Meillä oletettiin, että hallituksen kokouksen ympärillä tulee norkumaan koko suomalainen media, joten hallituksen kokous järjestettiin Helsingin keskustassa salaisessa paikassa. Sovimme, että saavun paikalle, kun kokous on pidetty ja teen tarvittavat haastattelut paikan päällä. Ilmassa haisi hallituksen tahto vaihtaa toimitusjohtaja.

No, puhelin pirahtikin alkuiltapäivästä ja minulle kerrottiin, että mihin voisin tulla tekemään silloisen hallituksen puheenjohtajan **Kari Neilimon** haastattelun.

Jo etukäteen oli sovittu tietty kellonlyömä, jolloin embargo laukeaisi ja yhtiön tiedotteet lähtisivät liikkeelle. Aikaa tuosta kutsupuhelusta tähän oli puolitoista tuntia, joten kiire tuli. Piti saada myös uudeksi toimitusjohtajaksi valittu **Lauri Kivinen** puhelimen päähän Saksasta ennen asian julkaisua.

Minut oli vannotettu olemaan hiljaa uudesta toimitusjohtajasta sovittuun embargoon saakka. Sain kuitenkin noin 40 puhelua matkalla keskustasta Pasilaan, kun ihmiset halusivat tietää uuden toimitusjohtajan nimen. Parhaat yrittäjät yrittivät udella tyyliin: ”kuulinkin jo, että kuka tehtävään on valittu, mutta halusin vielä varmistaa sinulta”. Pidin suuni kiinni ja uutisemme lähti maailmalle kello 15.30. Nimitys tuli yllätyksenä kaikille.

Janne Mällinen

KIRJOITTAJA ON YLEN PÄIVITTÄISTUOTANTOPALVELUJEN PÄÄLLIKKÖ.

KERRO MITÄ SINULLE ON SATTUNUT TYÖTÄ TEHDESSÄ. OTA YHTEYTTÄ TOIMITUKSEEN.

Soten tulkki. Tiina Merikanto on saanut kiittävää palautetta jutuistaan myös terveydenhuollon ammattilaisilta. Sote-vinkkejään hän jakaa myös 20.–21. huhtikuuta Helsingissä järjestettävässä tutkivan journalismin Tutkikonferenssissa.

Soten suomentaja

MARJA HONKONEN, TEKSTI ● LIISA HUIMA, KUVA

Tiina Merikanto jaksaa vääntää rautalankaa aiheesta, johon monet ovat jo kyllästyneitä.

Pääsevätkö toimittajat raportoimaan maakuntavaalien tuloksia lokakuussa? Sitä Ylen sosiaali- ja terveysaiheisiin erikoistunut toimittaja **Tiina Merikanto** ei suostu ennustamaan.

”Aika näyttää!” hän sanoo.

”Sotesta ei koskaan tiedä. Se on näinä vuosina nähty.”

Merikannon arvaus olisi varsin valistunut. Hän on seurannut sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistusta alusta lähtien – riippumatta siitä, minkä hallituksen kaudelle alun laskee.

Sekä termit että itse järjestelmä on pantu useasti uusiksi. Sotea on erittäin vaikeaa kansantajuistaa, Merikanto myöntää.

”Ei ihme, että monet ovat aika kyllästyneitä siihen.”

JOKA JUTTUA ei voi aloittaa nollasta, joten Merikanto kirjoittaa eri jutut tietoisesti eri yleisöille. Tarvitaan sekä aihetta selittäviä uutisia että analyyseja asiaan paneutuneille.

”Jos journalismi puhuisi vain siitä, mitä sote tarkoittaa ruohonjuuritasolla, emme toteuttaisi vallan vahtikoiran roolia”, Merikanto sanoo.

Ei rautalangan vääntäminenkään silti kyllästytä. Vastikään Merikanto teki kollegansa **Ville Juutilaisen** kanssa sote-pelin. Sen takana on valtavasti journalistista työtä.

”Ajattelen, että uudistus on oikeasti tavattoman tärkeä. Harva asia Suomessa koskettaa ihan jok’ikistä ihmistä jossain elämänvaiheessa. Tämä koskettaa.”

SOSIAALI- JA terveysaiheita Merikanto on seurannut toistakymmentä vuotta. Hän on muun muassa tehnyt dokumentteja kipeistä aiheista, kuten omaishoitajan arjesta Alzheimeria sairastavan puolison kanssa.

Sairaus, kärsimys ja kuolema koskettavat kaikkia, mutta jäävät edelleen talouden ja politiikan varjoon, Merikanto sanoo. Sosiaali- ja terveysjournalismin arvostus on silti hänestä kasvanut.

Sote-uudistuksen seuraaminen on ollut Merikannolle toisella tapaa vaikuttavaa kuin dokumenttien tekeminen, valtavan opettavaista.

Siksi, jos uudistus ei vieläkään valmistu, Merikanto lupaa jaksaa tulkata sen käänteet kansalaisille.

”Sote on aina kiinnostavaa.” ●

kolumni

Haastateltava, pidä minusta

”Kurjankin kysymyksen voi esittää olematta häijy.

MARJA HONKONEN marja.honkonen@journalistiliitto.fi KIRJOITTAJA ON JOURNALISTIN TOIMITTAJA.

Viime aikoina minulla on ollut ”onni” haastatella mukavia ihmisiä.

Se ei ole tavatonta. Haastattelen usein ihmisiä, joiden työ on haastatella ihmisiä, joten he yleensä osaavat käyttäytyä kuten toivoisivat haastateltavansa käyttäytyvän. Pääasiassa heillä on kiinnostavaa sanottavaakin.

”Onni” on kuitenkin lainausmerkeissä, koska juuri mukavien ihmisten haastatteleminen on kamalaa. Mitä enemmän heistä pidän, sitä varmemmin olo on epämukava viimeistään nauhaa purkaessa:

Haastoinko tarpeeksi? Jätinkö jotain kysymättä? Onko lopputulos kiusallista fanitusta?

Erityisen väärältä tuntuu toivoa, että haastateltavani pitäisi minusta. Silti teen niin, vähän salaa.

Kun haastateltava sanoo ”hyvä kysymys”, ilahdun, vaikka tiedän hänen tarkoittavan ”minulle hyvä kysymys”. Kun hän kiittelee valmista juttua, olen yhtä aikaa tyytyväinen ja ahdistunut: Olin hänestä mukava! Olinko liian mukava?

Journalistit muistuttavat mieluusti toisiaan siitä, ettei pidä yrittää miellyttää ketään, etenkään haastateltavaa. Haastattelussa tämä kuitenkin pitäisi saada rentoutumaan, eikä siihen auta, jos on inhottava.

Itse olen uskonut neuvoa, jonka mukaan toimittajan pitäisi olla sellainen, jolle haastateltava haluaa kertoa asioita ja vastata ikäviinkin kysymyksiin.

Toisen, nonfiktiolegenda **Gay Talesen** neuvon mukaan haastateltavaa on kunnioitettava, vaikka hän olisi kamala. Ikävät faktat on kerrottava, muttei julmalla tavalla.

Pisimpään kuitenkin jäin miettimään erään mukavan haastateltavani linjausta.

Hän kertoi välttävänsä omista asioistaan puhumista, koska ei halua luoda haastateltavalle väärää tunnetta siitä, että kyse olisi kavereiden jutustelusta. Se ei ole reilua. Vain toisen sanomiset päätyvät julki.

Nolostuin, koska olin juuri aikeissa houkutella jutusteluun – myös itseni. Suoristin ryhtini, ja palasin rooliini.

On tietysti heitäkin, joiden mielestä kysymykseni, juttuni tai minä ovat olleet ikäviä. Heidän kohdallaan omantuntoni puhdistaa se, että olen yrittänyt olla mukava. Jos olen loukannut, en ilkeyttäni, vaan siksi, että teen työtäni.

On sekopäistä olla yhtä aikaa ikävä ja mukava. Uskon silti, että kurjankin kysymyksen voi esittää olematta häijy.

Silloin on reilu itselleen, jutun kohteelle, ja tärkeimmin, yleisölle.

AARHUS 2018 TRYCK PÅ NORDEN

Tre veckors ”tour de force” med fokus på Nordens förhållande till Europa – och fördelarna med digitala medier i denna rapportering. Moderna nordiska journalister ska tränga igenom komplicerade tvärnationella problem – och mästra sociala medier professionellt.

En mix av workshops, uppgifter och projekt kommer att skärpa din förmåga att bevaka och förmedla politiska sessioner, oavsett om de föregår i EU eller i Nordiska Rådet. Exklusiv tillgång till politiker, experter och kollegor.

ANMÄLAN SENAST 5 JUNI 2018 - NJC.DK

TRE VECKOR I HÖGT TEMPO

TITEL // **Aarhus 2018: Tryck på Norden**
RESPLANEN // **Aarhus - Oslo - Bryssel**
BÖRJAN AV OKTOBER // **Webinar 2 x 2 timmar**
ANKOMST // **21 oktober 2018**
KURSSLUT // **9 november 2018**
PRIS // **35.000 DKK**

Nordisk Journalistcenter
ved Danmarks Medie- og Journalisthøjskole

Støttet af
Nordisk Ministerråd

SÅ TYCKER DELTAGARNA

Jag fick en klarare uppfattning på kursen om hur gemensamma nordiska och europeiska frågor leder ner till en lokal nivå som blir intressant för mina läsare i Finland.
// ANN-SOFI BERGER, FINLAND

Kurset er noe av det mest gjennomarbeidede jeg har vært med på. Kilder, møter, mennesker, kultur.
// INGEBORG VIGERUST RANGUL, NORGE

Kursen har ett otroligt amitiöst upplägg med många och oerhört duktiga föreläsare, intressanta studiebesök och en möjlighet att få lära sig oerhört mycket om sina nordiska grannländer.
// ÅSA ASPILD, SVERIGE

Päätoimittajapatruuna

Päätoimittaja **Lauri ”Late” Helve** kuoli 19. maaliskuuta Helsingissä, missä hän oli syntynyt 4. helmikuuta 1943.

Helve oli lahjakas toimittaja, jolla oli päärooli talousjournalismin luomisessa. Hän oli lehtiensä hoksaavin kolumnisti. Hän osasi kasvattaa pienestä suuren ja supistaa jättiasiasta yksityisen. Hän arvosti penmanshipiä, taitoa kirjoittaa älykkäästi ja persoonallisesti.

Kun Late oli *Kauppalehden* päätoimittaja, Sanoma perusti *Taloussanomat*. Sanoma kävi kilpailuun nuorilla ja nälkäisillä toimittajilla. Late vastasi pestaamalla vanhempia, teräväkynäisiä toimittajia. Helve voitti. Sanoma lakkautti *Taloussanomiensa* paperiversion.

Pari vuotta sitten Alma Media osti Talentumin, ja syntyi Alma Talent. Late oli ajanut järjestelyä. Kaupan jälkeen hän oli tyytyväinen: järki voitti!

Helve valmistui Tampereen yliopistosta 1968. Hän työskenteli *Aamulehdessä* 1966–1967 ja *Helsingin Sanomissa* 1967–1984. *Ilta-Sanomien* päätoimittaja hän oli 1985–1989. *Kauppalehden* vastaavana päätoimittajana ja kustantajana hän oli 1989–2003.

Lehdistöneuvoksen arvon Helve sai 2001 ja Valtion journalistipalkinnon 2002.

Heikki Haapavaara ja Kustaa Hulkko

KIRJOITTAJAT OLIVAT LAURI HELVEN YSTÄVIÄ JA ALAISIA.

Sydämellinen ulkoilmaihminen

Freelancetoimittaja ja kääntäjä **Francis ”Fran” Weaver** kuoli Espoossa 25. maaliskuuta. Hän syntyi Manchesterissa, Englannissa 14. kesäkuuta 1960.

Weaver asui Suomessa 1980-luvun alkupuolelta saakka. Hän työskenteli ensin englannin opettajana, kunnes siirtyi kääntäjäksi ja toimittajaksi. Weaver oli arvostettu matkailu- ja ympäristöjournalisti. Hän toimi aktiivisesti Matkailutoimittajien Killassa ja Ympäristötoimittajissa.

Weaverin älyllinen ja fyysinen energia olivat legendaarisia. Vieraan tavatessaan hän ystävystyi minuuteissa, eikä koskaan jättänyt väliin mahdollisuutta osallistua tapaamisiin ja juhliin. Asenteiltaan hän oli kosmopoliitti, mutta pohjoisenglantilainen tausta oli iskostanut häneen epäluulon turhamaisuutta ja tuhlailevuutta kohtaan.

Weaver harrasti musiikkia, ornitologiaa, patikointia ja jalkapalloa. Hän soitti aikanaan banjoa ja mandoliinia Boolabus-irlantilaismusiikkiyhtyeessä. Hän oli Manchester Cityn elinikäinen kannattaja ja rakasti pelata itsekin.

Ulkoilmaharrastuksissa Weaver oli elementissään. Sellaisena hän jää mieleeni: seisomassa kaukaisella Itämeren saarella, hiukset tuulen tuivertamana, kiikarit nenällään.

Tim Bird

KIRJOITTAJA ON FRAN WEAVERIN YSTÄVÄ JA KOLLEGA.

Journalistiliiton talous vuonna 2017

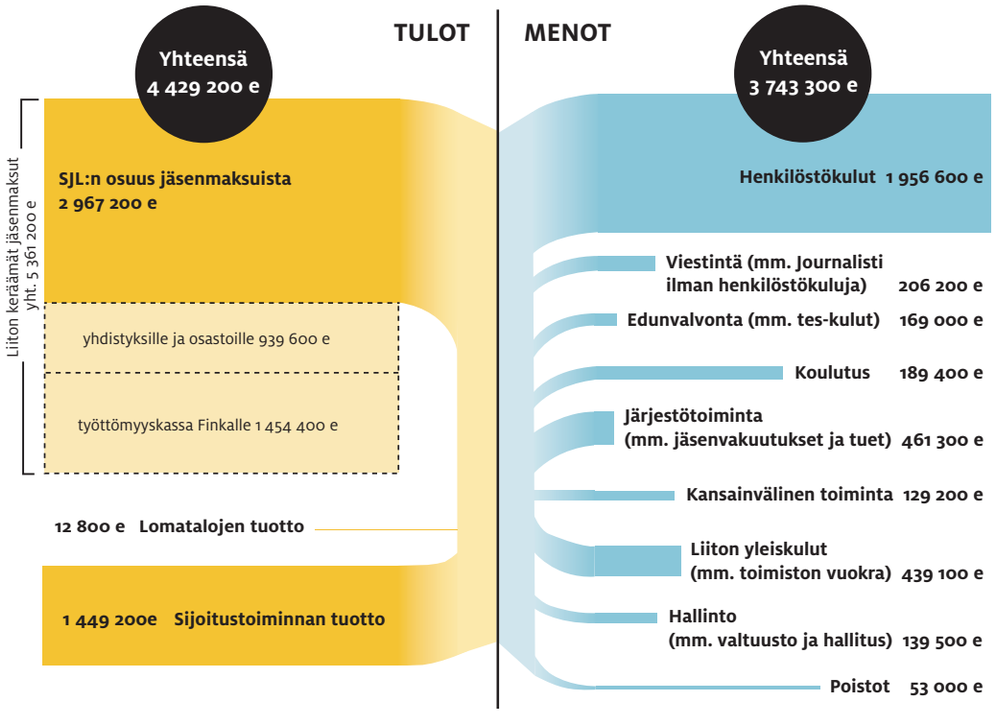

Tylsä mutta tuottoisa vuosi

JANNE SALOMAA, TEKSTI ● JOHANNA SARAJÄRVI, GRAFIIKKA

Journalistiliiton sijoitukset tuottivat jälleen kerran yllättävän hyvin.

Lähes koko 2010-luvun Journalistiliiton jäsenmaksutuotot ovat pienentyneet hiukan ja vastaavasti kulut ovat olleet niitä suuremmat. Sijoitusten hyvän tuoton ansiosta SJL:n viime vuoden tulos oli kuitenkin jälleen kerran voitollinen.

”Jotenkin erityisen tylsä vuosi”, kuvailee Journalistiliiton talous- ja hallintojohtaja **Helena Visti** SJL:n viime vuoden taloutta.

Osakemarkkinoiden kehityksen ansiosta liitto sai kassaansa noin 686 000 euroa, kun pelkillä jäsenmaksutuloilla tulos olisi jäänyt noin 763 000 euroa miinukselle.

Talousarviossa SJL oli varautunut vieläkin suurempaan varsinaisen toiminnan alijäämään. Säästöä budjettiin verrattuna tuli, kun muun muassa koulutusten, tes-neuvotteluiden ja oikeudenkäyntien kulut jäivät ennakoitua pienemmiksi.

Viime vuoden tilinpäätöksen mukaan myös liiton lomatalot Saariselällä ja Vierumäellä tuottivat pelkät käyttökulut huomioiden ylijäämää, vaikka budjetissa oli ennakoitu alijäämää. Rakennuksista, kalustosta ja remonteista tehtyjen poistojen jälkeen taloista kertyi kuitenkin liitolle enemmän menoja kuin tuloja.

”Etenkin Saariselän tunturimajaan kohdistuu tulevina vuosina myös paljon remonttitarpeita, mutta ei lomataloilla ole tarkoitus voittoa tehdäkään”, Visti sanoo.

TÄMÄN VUODEN budjetissa SJL arvioi sijoitustoiminnan tuottojen jäävän noin puoleen viime vuotisesta, jolloin lopullinen tulos jäisi yli 400 000 euroa tappiolle.

”Viime vuosina sijoitukset ovat tuottaneet vain positiivisia yllätyksiä. Osakemarkkinoiden ylämäki on jatkunut niin pitkään, että jossain vaiheessa käänne tulee, mutta sitä on mahdoton sanoa milloin.”

Journalistiliiton noin 24,7 miljoonan omaisuudesta osakerahastoihin on sijoitettu noin 40 prosenttia. Sijoitustoiminnan tuotoista ne toivat kuitenkin valtaosan. Jos markkinat sukeltavat, vaihtuvat liiton hyvät talousvuodet huonoiksi.

Talousjohtaja Visti ei ole kuitenkaan huolissaan, kuten ei myöskään SJL:n talousvaliokunnan puheenjohtaja **Marko Laitala**.

”Liiton talous on niin vahva, että vaikka tulisi ankeita aikoja, kaikki on omissa käsissä. Liiton tarkoitus ei ole tehdä voittoa, vaan rahan pitää palvella jäsenistöä”, sanoo *Tekniikka&Talouden* uutispäällikkönä työskentelevä Laitala. ●

KARJALAISELTA OSINKOJA JA YT-ILMOITUS

Pohjois-Karjalan Kirjapaino -konsernin lehtitoimialan liikevoitto nousi lähes 14 prosenttia vuonna 2017. Yhtiön vuosikertomuksen mukaan myös painoliiketoiminnan liikevaihto kasvoi. Yhtiö jakoi omistajilleen noin viiden miljoonan euron osingot.

Hyvistä luvuista huolimatta yhtiö aloitti maaliskuun lopulla koko Sanomalehti *Karjalaisen* henkilöstöä koskevat yt-neuvottelut. Niillä tavoitellaan puolen miljoonan euron säästöjä. Irtisanominen uhkaa yhdeksää työntekijää.

Pohjois-Karjalan Journalistiyhdistys hämmästelee kannanotossaan yhtiön johdon päätöksiä. Yhdistyksen mukaan säästötarve olisi katettu, jos osinkoja olisi vähennetty kymmenesosalla.

Yhdistys pitää työnantajan toimintaa osana huolestuttavaa trendiä, jossa voittoa tuottavat yritykset vähentävät väkeä yksittäisten vuosineljännesten heikkojen tulosten perusteella.

Manu Marttinen

LIITTO SELVITTÄÄ TYÖSUHTEISTEN ANSIOITA

Journalistiliitto selvittää huhtikuussa työsuhteisten jäsentensä ansiokehitystä. Sähköinen työmarkkinatutkimus lähetetään kaikille liiton työsuhteisille jäsenille. Kysymykset koskevat huhtikuun palkkoja ja palkanosia.

Aiemmin tutkimus on tehty otannalla, jolloin kaikki lehdistössä tai Ylessä työskennelleet eivät saaneet lomaketta. Nyt uutta on myös se, että kysely on kokonaan sähköinen. Kysymykset ovat pääosin ennallaan, jotta eri vuosien tuloksia voidaan verrata.

Kysely on luottamuksellinen, eikä yksittäistä vastaajaa voida jäljittää. Tuloksista kerrotaan kokonaisuuksina, kuten liiton jäsenten ansiot tarkastelukuukautena, lehdistön palkat, Yleisradion palkat, ansioiden muuttuminen, ansioiden rakenne, ylityöt ja työsuhteen jatkuvuus.

Työmarkkinatutkimus toteutetaan kahden vuoden välein. Aiempia tuloksia voi lukea Journalistiliiton verkkosivujen osiosta liitto/julkaisut.

Nina Erho

VALVE MEDIA IRTISANOO KUUSI

MTV:n kumppaniyhtiö Valve Media Oy lakkauttaa yt-neuvotteluiden tuloksena leikkaajan tehtävänimikkeen, jonka seurauksena kuusi henkilöä irtisanotaan. Lisäksi yksi henkilö lomautetaan.

Leikkaajien tilalle yhtiö palkkaa creative editor -tittelillä kolme uutta työntekijää.

Manu Marttinen

Yhdistykset

SOSIAALITOIMITTAJAT RY järjestää toimittajille tarkoitetun taustoittavan tilaisuuden aktiivimallin kokemuksista 17.4. kello 17–19 Helsingissä koulutustila Jungmannissa, Yliopistonkatu 5, 6.krs.

Aiheesta kertovat **Marjaana Maisonlahti** STM:stä, **Jarmo Ukkonen** Uudenmaan TE-toimistosta, **Niina Jussila** Työttömyyskassojen Yhteisjärjestöstä, **Eeva Vartio** Kelasta ja **Jukka Haapakoski** Työttömien keskusjärjestöstä kertovat, miten työttömät kokevat aktiivimallin.

Ilmoittautumiset 16.4. mennessä krkoskiluoma@icloud.com.

KUVA: HANNA-KAISA HÄMÄLÄINEN

JARI HANSKASTA VUODEN 2017 FREELANCER

Suomen freelance-journalistit ry on valinnut Vuoden freelanceriksi toimittaja, käsikirjoittaja ja tietokirjailija **Jari Hanskan**. Palkinnon perusteena nostetaan erityisesti esiin Ylellä podcastina julkaistu ilmastonmuutosta käsittelevä *Tulevaisuus Hanskassa* -sarja.

Podcastissa Hanskan esittämiä kysymyksiä ratkoo joukko tutkijoita ja ajattelijoita. Studiovieraiden rinnalla kuullaan tietokirjailija-toimittaja **Ville Lähteen** ja käsikirjoittaja **Juho Gröndahlin** käsikirjoittamia lyhyitä fiktioita tulevaisuuden Suomesta.

Hanska on aiemmin kirjoittanut paljon myös eläkepolitiikasta, työhyvinvointiongelmista ja talousrikollisuudesta.

Hanska on aiemmin toiminut Viestintätoimisto Pohjoisrannassa ja ollut *Voima*-lehden määräaikainen vastaava päätoimittaja. Hän on ollut tekemässä myös *Yleleaksia* sekä Ryhmäteatterin *Eduskunta*-trilogiaa.

Vuoden freelancer -palkinto on jaettu vuodesta 1997 alkaen.

Manu Marttinen

Suomen Journalistiliitto

PUHELINVAIHDE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
Siltasaarenkatu 16, 00530 Helsinki
Broholmsgatan 16, 00530 Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
(jäsenasiat/medlemsärenden)
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
www.journalistiliitto.fi
www.journalistforbundet.fi

FINKA / A-KASSA
www.finka.fi
(09) 8689 400

Suomen Journalistiliitto on ammattijärjestö, jonka tehtävä on valvoa journalistien ja journalismin etuja. Jäsenkuntamme koostuu viestintäalan ammattilaisista, kuten toimittajista, kuvaajista, graafikoista, kääntäjistä ja kustannustoimittajista.

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

JOURNALISTI

Journalisti Journalisten
Suomen Journalistiliiton
ammattilehti
94. vuosikerta 13. 4. 2018

TOIMITUS

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA
/ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Markku Lappalainen 040 586 0613

TOIMITUSSIHTEERI/
REDAKTIONSSEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT/REPORTRAR
Nina Erho 050 379 8155
Marja Honkonen 050 379 9108

ULKOASU/LAYOUT
Kai Widell 050 576 2746
Heli Saarela (vapaalla)

SÄHKÖPOSTI
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.släktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET/BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@jaicom.com

PAINO/TRYCKERI
I-print Oy,Seinäjoki
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA/UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330, faksi 09 640 361
PL 50, 00531 Helsinki

SEURAAVAN LEHDEN
ILMESTYMISAIKATAULU

6/2018 aineisto **23.4.**
ilmestyy **4.5.**

VASTUULLISTA JOURNALISMIA

ILMOITUSMYYNTI:
www.journalisti.fi › ilmoittajille
044 755 5002

VARAA ILMOITUSTILASI AJOISSA.

Huuliharppu-kostaja

Huuliharppua kannattaa opetella soittamaan väärin, sillä niin sen salat paljastuvat, sanoo kulttuuritoimittaja Jantso Jokelin. Väärien sävelien löytäminen on hänestä tärkeää myös journalismissa.

HEINI KILPAMÄKI, TEKSTI ● LAURA VESA, KUVA

Lukioikäinen **Jantso Jokelin** piti käsissään ensimmäistä huuliharppuaan ja vei sen huulilleen.

Hengitys sisään. Hengitys ulos. Kummallakin kerralla soittimesta lähti miellyttävä ääni.

Tunne siitä, kuin hengittäisi musiikkia, teki soittimesta heti henkilökohtaisemman.

”Jostain syystä harppu puhui mulle enemmän kuin kitara. Siitä on tullut sellainen uskomus, että soitinkin voi valita soittajansa”, hän muistelee nyt.

”Eräänlaista anarkismia haluan vaalia myös toimittajana

Nykyään Jokelinia voi kutsua eräänlaiseksi huuliharppuasiantuntijaksi. Hän pitää yksityistunteja Sibelius-Akatemiassa ja on kirjoittanut *Huuliharppukirjan*. Hän on myös sijoittunut kolmanneksi huuliharpun MM-kisoissa Saksan Trossingenissa vuonna 2009.

JOKELINIA KIEHTOO huuliharpussa erityisesti soittimen ”väärinkäyttö”, joka on tuttua erityisesti bluesista ja afroamerikkalaisessa musiikkiperinteestä. Soitinta on soitettu tavalla, johon sitä ei ikinä valmistettu.

”On ihmeellistä, että soittimen valmistusvirhettä hyödyntämällä on löydetty aivan uusia säveliä.”

Soittaminen on tuonut tietynlaista asennetta toimittajan työhön.

”Kun on keikkaillut paljon ja tehnyt hyvin raikulia musiikkia, on saanut itsevarmuutta toimittamiseen. Eräänlaista anarkismia haluan vaalia myös toimittajana”, hän kertoo.

Jos soitinta voi opetella ”väärinkäyttämään”, niin voi journalismiakin. Kova treeni kummassakin lajissa mahdollistaa tyylikokeilut, Jokelin uskoo.

HÄN ON KIRJOITTANUT kulttuuritoimittajana muun muassa *Pikku Kakkosen* Katti Matikaisesta isien päiväunien kohteena. Lisäksi hän on käynyt isänsä, teatteriohjaaja **Rauli Jokelinin** kanssa kirjeenvaihtoa *Helsingin Sanomien* sivuilla siitä, miksi isä ei antanut hänen katsoa *Kummelia* lapsena.

”Kulttuuritoimittajan persoonallinen tyyli ja laadukas kirjoitus voi myydä jutun lukijoille someaikana.”

Kulttuuritoimittajien harrastukset sekoittuvat usein työhön. Niin Jokelinillakin.

Hän on saattanut vetää huuliharpun esiin juttukeikoilla, jossa on tutustuttu haastateltavaan pitkään tai vietetty iltaa. Niin tunnelma rentoutuu.

Joskus hän on soittanut haastateltavien kanssa. Järvenpään puistobluesissa Jokelin soitti kitaristi-lauluntekijä **Ville ”Lefty” Leppäsen** kanssa kadulla.

”Joistakin toimittajista voi tuntua oudolta, että tällä tavalla sekaannun haastateltavan juttuun. Mutta en ole koskaan ollut oikein hygieeninen toimittaja. Haluan nähdä, että yhteisillä jameilla voi olla jonkinlaista arvoa. Se voi olla jopa eräänlaista haastattelemista tai haastamista.” ●

VAPAALLA

JANTSO JOKELIN

- 32-vuotias Tampereella asuva journalisti, kirjailija ja muusikko.
- Työskentelee freelancepohjalta kulttuuritoimittajana Aamulehdelle, Nuorelle Voimalle ja Veikkauksen asiakaslehti X:lle.
- Työskennellyt kulttuuritoimituksessa Helsingin Sanomissa, Aamulehdessä ja Savon Sanomissa.
- Opiskellut folkloristiikkaa Turun yliopistossa. Filosofian maisteri.
- Harrastaa kuntonyrkkeilyä.
- On ollut mukana käsikirjoittamassa viihdeohjelma Putousta kaksi tuotantokautta.
- Julkaissut kolme esseekokoelmaa ja tietokirjan.

◀ **Oma instrumentti.** Jantso Jokelin uskoo, että soitin voi myös valita soittajansa.

Tee toimittajan kuntokartoitus

Toimittaja, onko sinulla kipuja tai haavoja? Selvitä, oletko huomaamattasi altistunut Tutkivan journalismin oireyhtymälle? (Lat: Syndrome diurnarius investigatione).
Hakeudu pikaisesti hoitoon, jos havaitset itsessäsi merkkejä seuraavista:

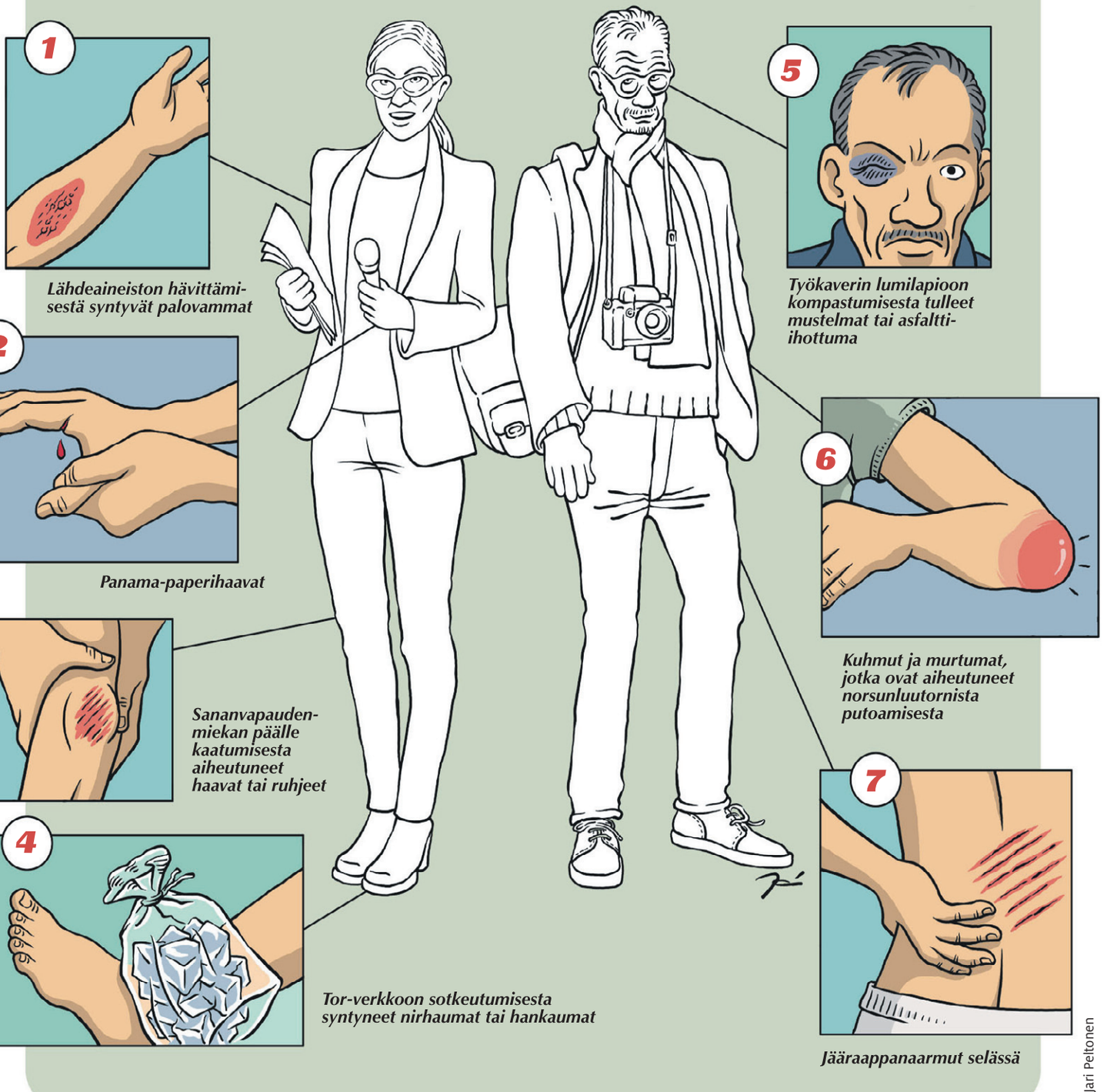

© Jari Peltonen